



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **OLEJNINY**



PROSINEC
2016



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

ADM Germany G.m.b.H (Alfred C.Toepfer International)
Agra Europe, London
Český statistický úřad
European Association COCERAL
Evropská komise
Evropský parlament
Food and Agriculture Organization of the United Nations
Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ministerstvo zemědělství
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
Sdružení pro výrobu bionafty
Státní zemědělský intervenční fond
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
United States Department of Agriculture
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Odbor rostlinných komodit MZe

Autor:

Ing. Martin Liška, MZe

Ředitel odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autor touto cestou děkuje za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.eagri.cz

Autor fotografie:

Ing. Martin Liška, MZe

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha I

Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-360-5, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk a distribuce: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, www.uzei.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
OLEJNINY

PROSINEC
2016

OBSAH

Použité zkratky	3
Úvod	4
Souhrn	4
Zásahy státu u olejnin, rostlinných olejů a tuků	6
Mezinárodní trh olejnin a olejů	15
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v České republice	25
Řepka olejná	26
Slunečnice	33
Mák setý	38
Hořčice.	43
Len olejný.	47
Sója luštinatá	51
Nepotravinářské užití olejnin	61

POUŽITÉ ZKRATKY

AEKO	Agroenvironmentálně - klimatická opatření
CIF (c.i.f.)	Cost, Insurance, Freight = výlohy, pojistné, dopravné placeny; Prodávající platí přepravu zboží do místa určení včetně pojištění. Kupující nese výlohy od vyložení zboží v místě určení.
COCERAL	Evropské sdružení podporující obchod na trhu s obilovinami, rýží, krmivem, olejinami, olivovým olejem a dalšími oleji a tuky
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
DZES	Dobry zemědělský a environmentální stav půdy
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro; společná měna eurozóny
EZ	Ekologické zemědělství
FAME	Fatty Acid Methyl Ester; metylester mastných kyselin
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations; Organizace pro výživu a zemědělství spojených národů
FOB (f.o.b.)	Free on Board = volně na palubu lodi; Prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě.
HO	Hybridní odrůdy slunečnice, tzv. „high oleic“ se zvýšeným podílem kyseliny olejové v oleji, kterého má být z celkového podílu oleje obsaženo min. 82 %
KN	Kód celní nomenklatury, číselné označení položky nebo skupiny položek celního sazebníku
LFA	Less Favoured Area; Méně příznivé oblasti pro zemědělství
MEŘO	Metylester řepkového oleje; součást směsného paliva – bionafty
MFN	Most favoured nation; tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.
PGRLF	Podpurný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
PPH	Povinné požadavky na hospodaření
PVP	Přechodná vnitrostátní podpora
SAPS	Single Area Payment Scheme; Jednotná platba na plochu zemědělské půdy
SITC	Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejin
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	Americký dolar
USDA	United States department of Agriculture; Ministerstvo zemědělství USA
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
WTO	World Trade Organization; Světová obchodní organizace

ÚVOD

Situační a výhledová zpráva Olejniný přináší souhrnné informace o pěstování, obchodu a zpracování olejnin pěstovaných v České republice. Zpráva zahrnuje údaje dostupné k datu 31. 12. 2016, pokud není uvedeno jinak. Termín „marketingový rok“, který je ve zprávě používán, odpovídá v zahraničí užívanému ekvivalentu „marketing year“. U komodity olejniný začíná marketingový rok 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku. Situační a výhledová zpráva přináší informace o výsledku pěstování jednotlivých druhů olejnin v České republice, o jejich cenách, o dovozu a vývozu olejnatých semen i informace o olejninách ze světa.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici v budově Ministerstva zemědělství a elektronicky na internetové adrese: <http://www.eagri.cz/> v oddíle „Zemědělství“ v „Publikace“.

SOUHRN

Podle údajů USDA - Foreign Agricultural Service dosáhla v marketingovém roce 2015/16 světová produkce nejsledovanějších druhů olejnin 522,12 mil. t. Ke světově nejpěstovanějším olejninám patří dlouhodobě sója, řepka, semeno bavlníku, podzemnice olejná, slunečnice, palmová jádra a kopra. Pro tuto produkci bylo podle údajů stejného zdroje oseto 233,7 mil. ha.

V probíhající marketingovém roce 2016/17 se podle prosincových odhadů stejného zdroje očekává produkce hlavních druhů olejnin ve výši 554,7 mil. t, z toho produkce sójových bobů dosáhne 338,0 mil. t, řepkového semene 67,8 mil. t, semene slunečnice 44,3 mil. t., podzemnicového semene 42,4 mil. t a bavlníkového semene 39,4 mil. t.

Zpracováním produkce hlavních druhů olejnin z roku 2015/16 bylo vyrobeno přibližně 177,2 mil. t rostlinných olejů a 307,1 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance dosáhly konečné zásoby rostlinných olejů 19,5 mil. t a pokrutin a šrotů 14,3 mil. t. V roce 2016/17 je předpokládána výroba přibližně 186,5 mil. t rostlinných olejů a 319,3 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

Ceny semene řepky olejné dosáhly v průměru marketingového roku 2015/16 na mezinárodních trzích po přepočtu 9 996 Kč/t a slunečnice 10 893 Kč/t. Ceny surového řepkového a slunečnicového oleje také poklesly. Průměrné ceny po přepočtu dosahovaly 19 214 Kč/t za řepkový a 20 708 Kč/t za slunečnicový olej. Rok 2015/16 byl pro pěstitele a obchodníky s olejninami (tak jako předchozí rok) úspěšný a vzhledem k vysoké produkci předpokládáme, že se i v marketingovém roce 2016/17 budou ceny držet na podobné hladině. U cen olejů očekáváme obdobný trend.

Evropská unie je největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. V marketingovém roce 2015/16 dosáhla v EU celková produkce olejnatých semen 32,2 mil. t. Produkce olejnatých semen v EU pro marketingový rok 2016/17 pravděpodobně klesne na 30,5 mil. t.

V marketingovém roce 2015/16 bylo v České republice sklizeno 446,0 tis. ha olejnin a celková produkce dosáhla 1,4 mil. t. Na celkové výši sklizňových ploch se již tradičně nejvíce podílela řepka olejná se sklizňovou plochou 366,2 tis. ha, mák s 32,7 tis. ha, slunečnice s 15,5 tis. ha, hořčice na semeno s 15,9 tis. ha, sója s 12,3 tis. ha, len olejný a ostatní olejniný byly pěstovány na celkem 3,6 tis. ha. Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2016/17 v České republice oseto olejninami 470,2 tis. ha a proti předchozímu roku je to více o 24,2 tis. ha. Předpokládaná celková produkce olejnin by měla díky růstu ploch také vzrůst na přibližně 1,5 mil. t olejnatých semen.

Zahraniční obchod České republiky s olejnatými komoditami v posledních letech prochází změnami. V roce 2015/16 došlo k výraznému snížení vývozu řepky o 45 % a kvůli nedostatečné domácí produkci k dalšímu navýšení dovozu slunečnice o 26 %.

Řepka olejná byla v České republice v marketingovém roce 2015/16 sklizena ze 366,2 tis. ha. Hektarový výnos činil 3,43 t a celková produkce řepkového semene 1 256,2 tis. t. Průměrná CZV na domácím trhu dosáhla 10 095 Kč/t. Dovezeno do ČR bylo 110,6 tis. t semene řepky (mimo osiva) v průměrné deklarované dovozní hodnotě 10 420 Kč/t. Vyvezeno bylo 279,7 tis. t v průměrné deklarované vývozní hodnotě 9 744 Kč/t. Podle odhadů bude sklizeň řepky ve světě v marketingovém roce 2016/17 mírně klesat. V České republice jsou poslední roky pro řepku velmi příznivé a odhaduje se, že v roce 2016/17 dosáhl výnos průměrně 3,46 t/ha a celková sklizeň řepky 1 361,6 tis. t.

Slunečnice byla v roce 2015/16 podle údajů ČSÚ sklizena celkem z 15,5 tis. ha. Plochy meziročně poklesly o 17 %. Celková produkce z této plochy dosáhla 31,6 tis. t semene a průměrná CZV v marketingovém roce 2015/16 dosáhla velmi příznivých 10 076 Kč/t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 17,8 tis. t slunečnicového semene a deklarovaná vývozní hodnota činila 12 613 Kč/t. Dovezeno bylo 104,0 tis. t a deklarovaná dovozní hodnota činila 11 437 Kč/t. Pro marketingový rok 2016/17 bylo v ČR oseto slunečnicí 15,6 tis. ha. Z této plochy se odhaduje produkce slunečnicového semene ve výši 40,7 tis. t. Po cenově nepříznivém roce 2013/14 ceny slunečnicového semene na burzách začaly postupně stoupat a daří se jim udržovat kolem 10 000 Kč/t a lze předpokládat mírný cenový růst na domácím trhu.

V předchozích letech ovlivnila nízká poptávka a CZV pěstitele máku natolik, že došlo ke snížení ploch osetých mákem z 69,8 tis. ha v m. roce 2008/09 na 18,4 tis. ha v m. roce 2012/13. Nynější vysoká poptávka po makovém semeni na zahraničních trzích zvyšuje ceny máku a v m. roce 2015/16 činila CZV 38 988 Kč/t. Pro rok 2015/16 se již plocha osevů zvětšila na 32,7 tis. ha a v m. roce 2016/17 až na 35,5 tis. ha. Stále jsou však plochy na velmi nízké úrovni ve srovnání s desetiletým průměrem. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 29,3 tis. t.

Zvýšená nabídka semene hořčice ze sklizně 2009 ovlivnila CZV. To mělo za následek, že v průměru marketingového roku 2009/10 klesla cena na průměrných 11 510 Kč/t. Proto v následujících letech došlo k poklesu osevních ploch. V roce 2015/16 dosáhla osevní plocha 15,9 tis. ha a produkce činila 16,9 tis. t. Mírné snížení produkce vedlo ke snížení CZV, která klesla z průměrné hodnoty 16 895 Kč/t v roce 2014/15 na 15 822 Kč/t v roce 2015/16. Pro rok 2016/17 bylo hořčicí oseto 11,8 tis. ha a dle odhadů ČSÚ byl výnos 1,09 t/ha a celková produkce se tak odhaduje na 12,8 tis. t.

Plochy lnu olejného v České republice velice kolísají. V roce 2015/16 bylo oseto 1,6 tis. ha a produkce dosáhla 2,1 tis. t. Pro rok 2016/17 bylo podle údajů ČSÚ oseto lnem olejným 1,5 tis. ha a předpokládá se celková produkce 2,0 tis. t lněného semene. Po ukončení pěstování lnu přádného se z ČR stává dovozní země lněného semene.

Sója se v ČR využívá převážně v krmivářství. Drcené neodtučené boby jsou součástí krmných dávek vysokoprodukčních dojníc, kde výrazně zvyšují energetickou hodnotu dávky. V posledních letech se plochy sóji v ČR zvyšují. V roce 2015/16 byla oseta rekordní výměra 12,3 tis. ha. Celková produkce sójových bobů v tomto roce dosáhla 20,2 tis. t. Pro rok 2016/17 bylo oseto pouze 10,6 tis. ha, ale očekává se zvýšení produkce na 25,5 tis. t. To představuje meziroční zvýšení o 46 %. Zlepšující se technické vybavení pro zpracování sóji u producentů krmných směsí umožňuje zpracování sójových bobů z domácí produkce a tím i zlevnění výroby krmiv.

ZÁSAHY STÁTU U OLEJNIN, ROSTLINNÝCH OLEJŮ A TUKŮ

Do zásahů státu u komodity olejnin je zahrnuta:

1. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám
2. Legislativa
3. Dotační politika

I. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání (např. s Marokem, Egyptem a Izraelem) zaměřená výhradně na obchod se zemědělskými výrobky. Jednání s dalšími zeměmi pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), ve kterém jsou sdruženy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Česká republika jako člen EU přistoupila také k Dohodě o Evropském hospodářském prostoru (EHP), který zahrnuje Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U olejin je v jednotlivých zemích ESVO situace rozdílná. Norsko si ponechává clo na dovoz z EU pouze u produktů využívaných pro krmné účely. Island má nulová cla na dovoz všech olejin z EU. Švýcarsko si clo pro dovoz z EU zachovalo prakticky u všech olejin kromě některých položek určených pro krmné účely. Vysoká cla má Švýcarsko především na dovoz olejin z EU určených pro výrobu oleje vhodného k lidské spotřebě. EU na dovoz olejin ze třetích zemí neuplatňuje cla žádná.

Preferenční dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. Albánie, Černá Hora ani bývalá Jugoslávská republika a Makedonie neuplatňují na dovoz olejin žádné clo. Dovoz olejin z EU do Bosny a Hercegoviny a Černé Hory probíhá také bezcelně.

Regionem, se kterým má EU sjednány Asociační dohody včetně dohod o volném obchodu, je oblast Středomoří (EUROMED). U olejin se situace v jednotlivých zemích liší. Např. Alžírsko uplatňuje téměř u všech olejin clo na dovoz z EU ve výši 5 % ad valorem. Výjimku tvoří podzemnice olejná (dovozní clo z EU 30 % ad valorem) a některá ostatní olejnata semena, u kterých je bezcelně možno dovézt do Alžírka pouze 100 t v rámci preferenční celní kvóty. Maroko si zachovalo cla při dovozu z EU pouze u podzemnice olejně určené k lidské spotřebě a průmyslovému použití, a to ve výši 36,25 % ad valorem. Dovoz do Turecka z EU je bezcelní u sójových bobů, lněných semen, semen řepky a slunečnice určených k setí. Dovoz ostatních slunečnicových semen je bezcelní pouze v rámci preferenční kvóty 1000 t. Egypt, Izrael a Jordánsko dovozní cla pro olejinu z EU neuplatňují. Tunisko z této řady vybočuje a na dovoz téměř u všech olejin z EU uplatňuje clo ad valorem v rozmezí od 10 do 36 %. Výjimku tvoří sójové boby, jejichž dovoz z EU je bezcelní. Další jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu probíhají v současnosti s Marokem, Tuniskem i Jordánskem. Jednání s Egyptem, která byla zahájena v roce 2013, jsou nyní pozastavena.

V posledních čtyřech letech vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství a Střední Ameriky (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador).

Dohoda s Kolumbií, prozatímně prováděná od srpna 2013, odstranila dovozní cla do Kolumbie z EU především na kopru a olejinu určené k setí. Většina ostatních druhů olejin je z liberalizace vyjmuta.

Dohoda s Peru je prozatímně prováděna od března 2013 a přispěla k výrazné redukci dovozních cel u olejin. Většina cel Peru na dovozy z EU je nulová a zbývající cla (např. na podzemnici olejnou, lněná

a bavlníková semena) mají být odstraněna maximálně do 11 let od vstupu dohody v platnost.

Dohody s Hondurasem, Nikaraguou a Panamou jsou prozatímně prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila Kostarika a Salvador a v prosinci téhož roku také Guatemala. Došlo k významné liberalizaci cel při dovozu olejnin z EU do těchto zemí. Cla byla odstraněna u všech olejnin s výjimkou podzemnice olejná a palmových ořechů a jader neurčených k setí, které byly z liberalizace vyjmuty.

V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu s Ekvádorem. Po ratifikaci dohody smluvními stranami a jejím vstupu v platnost dojde při dovozu olejnin z EU do Ekvádoru k odstranění všech cel do 10 let. Jedinou výjimkou jsou sójové boby neurčené k setí, které jsou z liberalizace vyjmuty.

Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Korejskou republikou je prozatímně prováděna již od 1. července 2011. Cla na dovoz olejnin z EU do Jižní Koreje jsou z velké části nulová. Výjimku tvoří dvě položky u sójových bobů, které jsou z liberalizace zcela vyjmuty a některé další produkty, jako např. podzemnice olejná a sezamová semínka, u kterých má být dovozní clo do Jižní Koreje odstraněno do 19 let po vstupu dohody v platnost.

V prosinci 2012 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se Singapurem. V současnosti probíhá proces ratifikace smlouvy. Dohoda stanoví, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clo. Nicméně, v případě olejnin nedojde vstupem dohody v platnost k žádné změně, protože i Singapur u nich uplatňuje MFN dovozní clo 0 % již nyní.

Po čtyřech letech bylo v říjnu 2013 dokončeno jednání s Kanadou. V roce 2016 došlo k dokončení technických záležitostí a dohoda by měla být v únoru 2017 odsouhlasena Evropským parlamentem. Předpokládá se, že prozatímní provádění dohody by mohlo být zahájeno v průběhu roku 2017. Liberalizace se však olejnin nijak nedotkne, protože již v současnosti Kanada poskytuje na tyto produkty MFN¹ dovozní clo 0 %.

V červenci 2013 byly zahájeny rozhovory o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství s USA (TTIP), jehož součástí je i liberalizace dovozních cel na obou stranách. V říjnu 2016 se uskutečnilo již 15. kolo rozhovorů. Proběhly diskuse o výši a období eliminace dovozních cel u jednotlivých položek zájmu obou stran. Další kolo jednání se zatím neplánuje a je otázkou, jakým způsobem budou jednání pokračovat v roce 2017 v souvislosti s nástupem nové americké administrativy.

Jednání o dohodě o volném obchodu byla dokončena s Ukrajinou a dohoda byla podepsána v červnu 2014 jako součást širší dohody o přidružení. Od 1. 1. 2016 je dohoda o volném obchodu mezi EU a Ukrajinou prozatímně uplatňována. Dovozní clo z Ukrajiny do EU je u všech olejnin nulové, zatímco Ukrajina uplatňuje cla na dovoz slunečnicových semen neurčených k setí, mouky ze sójových bobů a semen cukrové řepy z EU v rozmezí 5 až 10 % ad valorem.

K uzavření dohod o volném obchodu s Moldavskem a Gruzii došlo v listopadu 2013 a podepsány byly v červnu 2014. Na dovoz olejnin z EU do Moldavska a Gruzie jsou cla nulová.

V červnu 2016 bylo zahájeno vyjednávání s Mexikem o revizi dohody o volném obchodu se zemědělskými produkty. U olejnin jsou však všechna dovozní cla z EU do Mexika nulová již v současnosti.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání dohody o volném obchodu s Indií. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, a přestože se podařilo dosáhnout určitého pokroku, celý proces se právě v roce 2013 prakticky zastavil. V lednu 2016 došlo k obnovení jednání zaměřených na vzájemně akceptovatelná řešení problematických bodů.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. Zatímco v případě Malajsie probíhá příprava dalších rozhovorů, jednání

¹ MFN – tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.

s Vietnamem byla v prosinci 2016 formálně ukončena. Dohoda by mohla být ratifikována v průběhu roku 2017 a její vstup v platnost se předpokládá v roce 2018. Evropská komise oznámila, že se jí podařilo s Vietnamem dohodnout na všech podstatných otázkách, a pokud bude dohoda úspěšně dokončena a ratifikována, dojde k odstranění prakticky všech cel na zboží včetně velké části potravin pocházejících z EU. Dohoda rovněž předpokládá odstranění všech dovozních cel na olejniny do Vietnamu z EU v rozmezí 4 až 11 let po vstupu dohody v platnost.

V roce 2013 bylo dále zahájeno jednání s Thajskem a poslední jednání se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku zatím nejsou naplánována další kola jednání. V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání s Filipíny. V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s Indonésií.

V září 2016 se uskutečnilo již sedmnácté kolo jednání o dohodě o volném obchodu mezi EU a Japonskem. Lze pozorovat silné tlaky agrárního lobby Japonska proti uvolnění trhu se zemědělskými produkty. Zatím není uzavřena ani jedna kapitola, proto nelze očekávat rychlý konec jednání.

Jednání o zónách volného obchodu probíhají rovněž s řadou dalších zemí, např. s jihoamerickými zeměmi ze sdružení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay a Venezuela). Státy Mercosuru se dohodly na společné nabídce snížení cel už na konci července 2014, k vzájemné výměně nabídek s EU došlo až v květnu 2016. Podle vyjádření EK se předpokládá odstranění cel u 90 % položek vzájemného obchodu.

V listopadu 2013 oznámila Arménie, že pozastavuje veškerá jednání o DCFTA s EU a že bude usilovat o členství v celní unii s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. Do této unie Arménie vstoupila v lednu 2015. V prosinci 2015 byla zahájena jednání o rozšíření platné Dohody o partnerství a spolupráci s EU včetně jejích obchodních a investičních ustanovení.

V polovině roku 2015 oznámila Evropská komise, že zkoumá možnosti pro zahájení vyjednávání dohod o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem a tento proces bude pokračovat i v roce 2017.

V listopadu 2015 se stal členem Světové obchodní organizace také Kazachstán. Vstup do této organizace pro tuto zemi znamená mimo jiné také závazek, že průměrné clo na dovozy zemědělských komodit nepřekročí 7,6 %. V oblasti olejnin, kde je aktuálně na dovoz z EU do Kazachstánu stanoveno MFN clo v rozmezí 0 – 5 %, (nulové clo platí pro sójové boby, semena řepky a sezamu), proto s nejvyšší pravděpodobností nedojde k výrazným změnám.

2. Legislativa

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 423/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 61/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů, a další související nařízení vlády.

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 309/2014 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých zemědělských podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 480/2009 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 351/2012 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Rady 2002/57/ES o uvádění osiva olejnin a pšadných rostlin na trh, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/30/ES, kterou se mění směrnice 98/70/ES, pokud jde o specifikaci benzínu, motorové nafty a plynových olejů, zavedení mechanismu pro sledování a snížení emisí skleníkových plynů a směrnice Rady 1999/32/ES pokud jde o specifikaci paliva používaného plavidly vnitrozemské plavby, a kterou se ruší směrnice 93/12/EHS.

3. Dotační politika

I. Přímé platby

Vícesložková přímá platba (SAPS, ozelenění, VCS a platba pro mladé zemědělce)

Výsledkem reformy Společné zemědělské politiky (SZP) z roku 2013 je nové nastavení parametrů jak pro přímé platby, tak pro Program rozvoje venkova. V oblasti přímých plateb je kladen větší důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu ozelenění, generační obměnu na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce, nebo podporu odvětví, která čelí určitým obtížím a jsou velmi významná z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. Nově SZP zároveň umožňuje členským státům větší míru rozhodování o zacílení finančních prostředků, včetně jejich přesunu mezi pilíři, tedy mezi přímými platbami a Programem rozvoje venkova.

Reformovaná SZP obsahuje řadu nových prvků, které dosud nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány (např. kritérium aktivního zemědělce, které má za cíl poskytnout platby pouze těm zemědělcům, kteří zemědělské činnosti opravdu vykonávají) a současně mění dosavadní charakter přímých plateb z jednotné platby SAPS na platbu vícesložkovou. Největší složku bude v ČR i nadále do roku 2020 tvořit jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS) - necelých 55 % z celkové obálky na přímé platby, dalšími složkami jsou platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (ozelenění neboli greening) - 30 % obálky, dobrovolná podpora vázaná na produkci poskytovaná citlivým sektorům – tzv. VCS (15 % obálky) a platba pro mladé zemědělce (0,3 % obálky). Z národního rozpočtu může ČR až do roku 2020 také vyplácet přechodnou vnitrostátní podporu (PVP), která navazuje na dříve poskytované národní doplňkové platby (Top – Up).

Konkrétní podmínky poskytnutí podpory upravuje **Nařízení vlády č. 50/2015 Sb.**, o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Žádost o poskytnutí podpory je podávána v rámci tzv. Jednotné žádosti (JŽ), a to zpravidla do 15. května příslušného kalendářního roku.

Vývoj celkové obálky přímých plateb na období 2016 - 2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Částka v mld. Kč	22,947	22,924	23,427	23,427	23,729

Zdroj: MZe, pozn: kurz 27,187 Kč/EUR

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

SAPS i nadále tvoří nejvýznamnější část přímých plateb. Je poskytován ze zdrojů Evropské unie na hektar způsobilé zemědělské půdy. Poskytnutí SAPS je mimo jiné podmíněno splněním podmínek aktivního zemědělce a zemědělského podnikatele, řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a také dodržováním některých povinných požadavků na hospodaření (PPH), které jsou společně s DZES známy jako podmínky podmíněnosti (tzv. Cross-Compliance). Minimální výměra, na kterou lze poskytnout SAPS, činí 1 ha zemědělské půdy. Sazba na SAPS pro rok 2016 byla stanovena ve výši 3 514,54 Kč/ha.

Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Cílem greeningu je snížit negativní dopady zemědělské činnosti na životní prostředí. Pokud žadatel požádá o SAPS, je povinen dodržovat na všech svých způsobilých hektarech zemědělské půdy zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. Základní pravidla greeningu vyplývají z příslušného evropského nařízení pro přímé platby, které vymezuje jeho tři složky, tj. diverzifikaci plodin, zachování výměry trvalých travních porostů a vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu (Ecological Focus Area - EFA). Jako plochu využívanou v ekologickém zájmu lze v ČR považovat:

- úhor s porostem
- souvrať
- krajinné prvky
- plochy s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích
- zalesněnou půdu
- plochy s meziplodinami
- plochy s plodinami, které vážou dusík

Plochy s plodinami, které vážou dusík

Pro splnění podmínek EFA musí být plodinami, které vážou dusík, zajištěn pokryv půdy minimálně od 1. června do 15. července daného kalendářního roku nebo prokazatelný výskyt posklizňových zbytků těchto plodin. Po sklizni jednoletých plodin nebo zapravení víceletých plodin musí být do 31. října založen porost ozimé plodiny. V případě, že porost víceletých plodin bude zapraven až po 31. říjnu, nemusí být splněna podmínka založení porostu ozimé plodiny.

Plodinou, která váže dusík, je cizrna, čočka, fazol, hrách, a to včetně pelušky, jetel, komonice, lupina, sója, štirovník, vojtěška, úročník, vikev, bob, vičenec nebo směs těchto plodin s ostatními plodinami, přičemž zastoupení plodiny, která váže dusík v porostu, činí v porostu více než 50 %.

Sazba greeningové platby pro rok 2016 byla stanovena ve výši 1 928,43 Kč/ha.

Dobrovolná podpora vázaná na produkci

Česká republika dlouhodobě podporuje citlivé sektory rostlinné a živočišné výroby v rámci přímých plateb. V minulých letech byly finanční prostředky ve výši 3,5 %, pro rok 2014 ve výši 6,5 % roční obálky na přímé platby, směřovány prostřednictvím zvláštní podpory dle čl. 68 do sektoru brambor pro výrobu škrobu, chmele, krav bez tržní produkce mléka, dojníc a chovu ovcí a koz.

Pro období 2015 – 2020 jsou finanční prostředky směřovány nejenom na tyto sektory, ale i na ovoce, zeleninu, konzumní brambory, cukrovou řepu a bílkovinné plodiny podmíněné chovem hospodářských zvířat, a to v celkové výši 15 % roční obálky na přímé platby (průměrná roční částka cca 3,46 mld. Kč). Dochází tedy nejenom k rozšíření počtu podporovaných komodit, ale také k významnému nárůstu objemu finančních prostředků. Tento mechanismus na rozdíl od jiných jako jediný umožňuje podporu vázat na skutečnou aktuální produkci, nikoliv historické údaje, a je u něj tedy zaručeno, že podpora bude alokována tzv. „živým producentům“.

Podpora na produkci bílkovinných plodin

Pro účely dobrovolné podpory vázané na produkci se Česká republika rozhodla využít možnosti maximálního zacílení 2 % vnitrostátního stropu přímých plateb za účelem podpory produkce bílkovinných plodin s návazností na chov přežvýkavců.

Způsobilými pro tuto podporu jsou následující bílkovinné plodiny: hrách (včetně pelušky), bob, sója, lupina, jetel, vojtěška včetně jejich směsí a směsí s obilovinami, přičemž zastoupení bílkovinných plodin musí činit v porostech víc než 50 %. Minimální výměra, na kterou lze poskytnout podporu, je 1 ha způsobilé standardní orné půdy, na které jsou pěstovány bílkovinné plodiny minimálně od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku. Podpora je dále podmíněna provázaností na živočišnou výrobu, tzn. minimální intenzitou chovu hospodářských zvířat (skot, bahnice a kozy) ve výši 3 VDJ/ha v období od 1. června do 30. září příslušného kalendářního roku.

Průměrná roční podpora bude v období 2015 - 2020 činit cca 460 mil. Kč. V roce 2016 činí sazba u podpory na produkci bílkovinných plodin 3 254,51 Kč/ha.

Přechodné vnitrostátní podpory

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP) jsou nástupci národních doplňkových plateb Top-Up, které byly poskytovány v letech 2005 až 2012. Dotace je poskytována na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí/koz a na 3 tzv. historické platby - chmel, bramborový škrob a přežvýkavce (počítá se stav ke dni 31. 3. 2007). PVP se poskytují žadatelům, kteří v daném roce obdrželi dotaci SAPS. Podpory jsou plně hrazeny z rozpočtu ČR.

Veškeré informace jsou uvedeny na <https://portal.mze.cz/ssl/web/mze/dotace/>

Informace o možnosti využívání Portálu farmáře SZIF při podávání Jednotné žádosti

Upozorňujeme všechny potenciální žadatele na možnost zpracovat tzv. Jednotnou žádost (JŽ) v elektronické podobě na webových stránkách SZIF prostřednictvím Portálu farmáře SZIF. Tento portál nabízí možnosti, které mají žadatelům o dotace především zjednodušit a zrychlit provádění některých úkonů spojených s JŽ. Jedná se zejména o podání JŽ na SAPS včetně tzv. greeningu, Platby pro mladého zemědělce, PVP, VCS, LFA, Natura 2000, EZ a AEKO, u nichž je žadateli umožněno využití elektronických předtisků žádostí pro následné podání.

II. Národní podpůrné programy

A/ Dotační programy ministerstva zemědělství

Ministerstvo zemědělství ČR vydává Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Olejnin se dotýkají následující národní podpůrné programy:

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a. - Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

Podporu na biologickou ochranu lze poskytovat na tyto druhy polních plodin – řepku olejku, kukuřici, slunečnici, dále na tyto druhy zeleniny pěstované ve skleníku - rajčata, papriky a okurky a v režimu de minimis na okrasné rostliny. Žadatel o podporu se musí u vyjmenovaných druhů plodin (kromě režimu de minimis) na pevně stanovenou dobu 5 po sobě jdoucích let jednorázově zavázat, že v případech, kdy bude nutné zasáhnout proti škodlivým organismům, na jejichž regulaci existuje a je povolen prostředek biologické ochrany rostlin, při vhodných podmínkách přednostně využije biologickou ochranu rostlin.

3.d. - Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin.

9. Poradenství a vzdělávání

9.A. Speciální poradenství

9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podporováno je vydávání publikací doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytovaných pěstitelům zdarma, pořádání výstav pěstovaných rostlin, pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost a zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány.

9.F. Podpora poradenství v zemědělství

9.Fe. Regionální přenos informací prostřednictvím Krajských informačních středisek pro rozvoj zemědělství a venkova

Podpora zaměřená na cílený přenos o realizaci SZP v souladu s regionálními prioritami.

9.Fi. Odborné konzultace

Podpora zaměřená na odborné konzultace formou telefonického, elektronického, písemného či osobního kontaktu.

9.H. Podpora marketingu a propagace na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí

Podpora marketingu a propagace vystavovatelů z České republiky, jejich výrobků, případně služeb na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí.

10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Účelem je zlepšení efektivnosti a odborné úrovně činnosti nevládních organizací formou podpory integrace v rámci EU.

10.E.b. Podpora České technologické platformy pro využití biosložek v dopravě a chemickém průmyslu

Účelem je podpora činnosti zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění, zapojení do národních i evropských struktur a plnění odborně příslušných cílů Akčního plánu

pro biomasu v ČR na období 2012-2020. Informační a propagační činnost slouží k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a podnikatelskou praxí s důrazem na využívání biopaliv.

13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu

Účelem dotace je zvýšení kvality zpracování zemědělských produktů, zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských podniků, respektive krmivářských podniků na evropském trhu, hlavně s ohledem na jakost, nezávadnost a dohledatelnost výrobků. Zabezpečení funkčnosti a účinnosti jakostních systémů (včetně Integrované prevence a omezování znečištění).

B/ Podpory poskytované z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF)

Investiční programy PGRLF jsou podpory podnikání zaměřené zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivity, modernizaci, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a další rozvoj zemědělských subjektů. Podpory se nejčastěji poskytují ve formě záruky na úvěr (garance) nebo subvence části úroků z úvěrů (dotace) podnikatelským subjektům v oblasti zemědělství a průmyslu zabývajících se zpracováním produkce ze zemědělské výroby. Podpora se poskytuje pouze na investice, které nejsou považovány za přijatelné výdaje v rámci Programu rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Programy PGRLF:

Zemědělec – Cílem Programu je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských subjektů, kdy příjemce Podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení či technologických celků, přičemž podporovaná investice musí sloužit ke snížení výrobních nákladů, modernizaci či zlepšení jakosti.

Podpora pojištění – Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců, a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám. Účelem podpory je částečná kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění formou úhrady části nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění plodin a hospodářských zvířat.

Podpora nákupu půdy – Cílem programu je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů zemědělských prvovýrobců a zpřístupnit pořízení zemědělské půdy, jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců.

Zpracovatel - V rámci programu Zpracovatel jsou podporovány investice na pořízení investičního majetku, který souvisí se zpracováním zemědělských produktů. Nákup půdy je způsobilým nákladem pouze tehdy, pokud nepřevyšuje 10 % z celkových způsobilých nákladů investice.

Úvěry na nákup půdy - Cílem předkládaného programu podpory je poskytnout finanční prostředky na pořízení zemědělské půdy jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců.

Zajištění úvěrů - Cílem programu je přispět k dostupnosti úvěrových prostředků na financování:

- a) investičních záměrů zemědělských podnikatelů či podnikatelů zabývajících se zpracováním zemědělských produktů nebo subjektů působících v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva. Investičním záměrem se rozumí pořízení investičního majetku v závodech, které provozují Zemědělskou prvovýrobu či se zabývají Zpracováním zemědělských produktů nebo působí v odvětví lesního hospodářství či zpracování dřeva. Podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti závodu, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce;
- b) projektů Informačních a propagačních opatření na podporu zemědělských produktů a potravinářských výrobků vyrobených ze zemědělských produktů na vnitřním trhu Evropské unie a/nebo ve třetích zemích v případech, kdy o projektu rozhodla Evropská komise a projekt je spolufinancován z rozpočtu Evropské unie.

III. PRV - Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020

Evropská komise schválila finální znění základního programového dokumentu Programu rozvoje venkova ČR na období 2014-2020 dne 26. 5. 2015.

Z Programu rozvoje venkova do českého zemědělství putuje 96 miliard Kč, 62 miliard z EU a 34 miliard z rozpočtu ČR.

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura.

Program také podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován je komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenství a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.

Pěstitelé olejnin mohou čerpat dotace na investice do výstavby či rekonstrukce zemědělských staveb, na pořízení technologií i na pořízení mobilních strojů. Tyto podpory je možné čerpat především z operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců.

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

Dotace z této operace mohou čerpat všichni zemědělní podnikatelé na projekty od 100 tis. do 150 mil. Kč výdajů, ze kterých je stanovena dotace. Základní míra dotace je 40 %, a tu je možné u mladých začínajících zemědělců a žadatelů hospodařících ve znevýhodněných (LFA) oblastech o 10 % navýšit. Maximální míra dotace je 60 %. Z investičních dotací nelze dotovat stavební náklady na sklady olejnin.

Operace je rozdělena na záměry podle jednotlivých sektorů, podle velikosti projektů a podle velikosti obhospodařované půdy. Na pěstování olejnin je tak možné čerpat finanční prostředky z těchto záměrů:

- b) Rostlinná výroba – projekty do 1 000 000,- Kč, žadatelů, kteří hospodaří na max. 150 ha,
- g) Rostlinná výroba - projekty do 5 000 000,- Kč (nezáleží na velikosti obhospodařované půdy),
- l) Rostlinná výroba - projekty nad 5 000 000,- Kč do 150 000 000,- Kč (nezáleží na velikosti obhospodařované půdy).

Příjem žádostí pro tuto operaci bude probíhat v říjnu.

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Podpora je určena pro mladé začínající zemědělce, tedy osoby do 40 let (včetně), které nepodnikají déle než 2 roky. Dotace se poskytuje na realizaci podnikatelského plánu ve výši maximálně 45 tis. EUR, což činí cca 1,2 mil. Kč. Žadatel musí předložit podnikatelský plán na 4 roky, jeho obsahem mohou být například zemědělské stavby, technologie, nemovitosti, stroje, osiva, krmiva apod.

Příjem žádostí pro tuto operaci bude spuštěn 4. až 24. dubna tohoto roku.

Další možnosti poskytuje operace 16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě, jinými slovy zemědělské inovace. Zde se podpora poskytuje na výzkum a vývoj a na investice spojené s vyvíjeným produktem, postupem či technologií. Na zpracování olejnin je pak možné čerpat dotace z operace 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, a to na investice do potřebných technologií, strojů i staveb.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova na období 2014-2020, která vydává Ministerstvo zemědělství ČR.

MEZINÁRODNÍ TRH OLEJNIN A OLEJŮ

Světová bilance hlavních olejnatých semen (v mil. t)

Ukazatel	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
PRODUKCE:							
Sójové boby	263,95	240,43	268,82	283,15	318,68	313,31	338,00
Řepkové semeno	60,57	61,46	63,62	71,96	71,90	70,24	67,76
Bavlníkové semeno	44,45	48,02	46,15	45,68	44,32	36,78	39,37
Slunečnicové semeno	33,36	39,21	35,52	42,35	39,99	40,40	44,31
Podzemnice olejná	39,84	38,46	40,45	41,15	39,48	40,22	42,49
Palmová jádra	12,92	13,86	14,88	15,74	16,29	15,85	17,22
Kopra	5,89	5,59	5,79	5,43	5,43	5,31	5,51
Celkem	460,97	447,03	475,23	505,45	536,08	522,12	554,66
DOVOZY:							
Sójové boby	88,76	93,47	95,95	111,71	122,08	132,99	136,96
Řepkové semeno	10,10	13,18	12,66	15,26	13,99	14,23	14,24
Bavlníkové semeno	0,85	1,10	0,91	0,78	0,64	0,61	0,74
Slunečnicové semeno	1,57	1,64	1,31	1,49	1,39	1,66	1,34
Podzemnice olejná	2,34	2,37	2,35	2,37	2,48	3,20	3,27
Palmová jádra	0,04	0,08	0,07	0,07	0,04	0,05	0,04
Kopra	0,14	0,08	0,04	0,09	0,09	0,11	0,09
Celkem	103,78	111,91	113,29	131,76	140,72	152,85	156,67
VÝVOZY:							
Sójové boby	91,70	92,19	100,82	112,64	126,62	131,95	139,25
Řepkové semeno	10,87	12,92	12,45	14,96	14,55	14,69	14,08
Bavlníkové semeno	1,02	1,15	0,92	0,83	0,63	0,60	0,87
Slunečnicové semeno	1,78	1,92	1,45	1,96	1,78	2,00	1,64
Podzemnice olejná	2,88	2,98	2,65	2,89	3,22	3,72	3,89
Palmová jádra	0,02	0,04	0,04	0,04	0,03	0,04	0,04
Kopra	0,11	0,11	0,07	0,11	0,09	0,10	0,09
Celkem	108,37	111,30	118,41	133,43	146,91	153,10	159,86
ZPRACOVÁNÍ:							
Sójové boby	221,34	228,37	230,17	241,28	261,50	276,41	289,44
Řepkové semeno	58,85	60,47	62,32	66,67	68,16	67,66	65,75
Bavlníkové semeno	32,73	34,46	34,44	34,25	33,91	29,54	29,96
Slunečnicové semeno	29,91	35,04	31,50	37,97	36,18	36,86	40,30
Podzemnice olejná	16,59	16,65	17,40	17,65	17,39	16,66	17,94
Palmová jádra	12,80	13,78	14,76	15,66	16,22	15,81	17,04
Kopra	5,95	5,53	5,87	5,42	5,40	5,30	5,46
Celkem	378,18	394,29	396,46	418,89	438,77	448,23	465,89
KONEČNÉ ZÁSoby:							
Sójové boby	70,23	53,91	56,19	62,68	77,58	77,22	82,85
Řepkové semeno	7,41	6,57	5,03	7,76	7,56	6,54	5,55
Bavlníkové semeno	1,37	1,89	1,55	2,03	1,60	0,88	1,27
Slunečnicové semeno	2,35	2,59	2,75	2,82	2,45	2,11	2,07
Podzemnice olejná	2,32	1,67	2,27	2,56	2,06	2,24	2,46
Palmová jádra	0,22	0,28	0,29	0,29	0,24	0,20	0,27
Kopra	0,29	0,29	0,13	0,08	0,08	0,09	0,09
Celkem	84,19	67,20	68,21	78,21	91,58	89,29	94,56

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2016

Světová produkce a zásoby olejnin

Světová produkce olejnin se každoročně zvyšuje, stabilně se rozšiřují osevní plochy sóji. Produkce olejnatých semen a plodů nad 400 mil. t byla poprvé překonána v roce 2006/07, kdy bylo z 223,0 mil. ha sklizeno 405,7 mil. t olejnatých semen a plodů. V roce 2007/08 bylo oseto výše uvedenými olejninami pouze 218,8 mil. ha a navíc nepříznivé povětrnostní podmínky a nižší vstupy ve formě hnojiv a pesticidů ovlivnily pokles celkové produkce na 391,5 mil. t. Snížená nabídka měla vliv na růst cen olejnin na světových trzích, a proto v roce 2008/09 vzrostly plochy na 230,5 mil. ha, ze kterých bylo sklizeno 399,6 mil. t hlavních olejnin. I přes růst produkce klesly konečné zásoby na nejnižší úroveň od roku 2003/04 a činily pouze 57,9 mil. t. V marketingovém roce 2009/10 činila světová produkce nejsledovanějších druhů olejnin 447,2 mil. t a byla dosažena z 236,2 mil. ha. Druhý marketingový rok s produkcí nad 400 mil. t měl vliv na rozvoj zahraničního obchodu, růstu zpracování i spotřeby. Světové zásoby olejnin postupně vzrostly na 85,9 mil. t. V marketingovém roce 2015/16 produkce hlavních druhů olejnin dosáhla výše 522,1 mil. t. Z této produkce bylo vyrobeno přibližně 177,2 mil. t rostlinných olejů a 307,1 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance roku 2015/16 dosáhly konečné zásoby těchto komodit 19,5 mil. t rostlinných olejů a 14,3 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

Poslední známé odhady USDA pro rok 2016/17 uvádějí, že dle předběžných údajů z prosince 2016 bylo dosaženo dosud nejvyšší světové produkce olejnatých semen, a to 554,7 mil. t sklizených z 265,4 mil. ha, a to díky velmi příznivým ročníkovým podmínkám, které zajistily vysoký hektarový výnos.

Z odhadovaných 554,7 mil. t v marketingovém roce 2016/17 je předběžně odhadována produkce 338,0 mil. t sójových bobů, 67,8 mil. t řepkového semene, 44,3 mil. t slunečnicového semene a 39,4 mil. t bavlníkového semene. Z celkové produkce se odhaduje výroba přibližně 186,5 mil. t rostlinných olejů a 319,3 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance se dle odhadů mírně zvýší konečné světové zásoby rostlinných olejů na 18,0 mil. t.

Světová výměra, produkce a zpracování vybraných druhů olejnin

Plodina	Ukazatel	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sója	Výměra (mil. ha)	103,36	103,14	109,78	113,09	118,13	120,04	121,83
	Produkce (mil. t)	264,35	240,43	268,82	283,15	318,68	313,31	338,00
	Zpracování (mil. t)	221,23	228,37	230,17	241,28	261,50	315,74	330,09
Řepka	Výměra (mil. ha)	33,84	33,98	36,18	36,23	35,82	34,10	33,58
	Produkce (mil. t)	60,61	61,46	63,62	71,96	71,90	70,24	67,76
	Zpracování (mil. t)	60,38	63,51	65,36	69,53	71,53	70,58	68,91
Slunečnice	Výměra (mil. ha)	22,94	24,57	23,46	24,14	23,15	23,46	24,77
	Produkce (mil. t)	33,08	39,21	35,52	42,35	39,99	40,40	44,31
	Zpracování (mil. t)	33,17	38,85	35,23	41,81	39,98	40,74	44,06

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2016

Dovoz a vývoz olejnin ve světě

V roce 2015/16 dosáhl světový dovoz hlavních druhů olejnin (sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, podzemnice olejná, bavlníkové semeno, kopra, palmová jádra) 152,9 mil. t. V marketingovém roce 2016/17 se očekává zvýšení na 156,7 mil. t. Podobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2015/16 se vyvezlo ve světě 153,1 mil. t a v roce 2016/17 se očekává růst na 159,9 mil. t. Nejvýznamnějšími vývozci olejnin v roce 2015/16 byly Brazílie (54,7 mil. t), USA (53,8 mil. t), Kanada (14,6 mil. t) a Argentina (11,2 mil. t), ti společně přispívají asi z 88 % do celosvětového vývozu olejnatých semen a zahrnují převážnou většinu vývozu sójových bobů. Největším dovozcem olejnatých semen je Čína, která jich v roce 2015/16 dovezla 88,0 mil. t a z toho 83,2 mil. t činil dovoz sójových bobů. Po Číně je dalším předním dovozcem olejnatých semen Evropská unie, která dovezla celkem 19,8 mil. t a z toho 14,7 mil. t sójových bobů.

Indie patří k největším světovým dovozcům sójového oleje, kterého v roce 2013/14 nakoupila 1,8 mil. t, avšak tyto dovozy každoročně stoupají a v roce 2015/16 dovezla již 4,4 mil. t. EU dovezla nejvíce v roce 2010/11, celkem 906 tis. t sójového oleje, ale pro rok 2011/12 se dovoz snížil na 386 tis. t, v současné době se již EU neřadí mezi přední světové dovozce sójového oleje.

Indie, Evropská unie a Čína spolu s ostatními zeměmi se snaží doplnit domácí potřebu oleje nákupem velkého množství ostatních rostlinných olejů, zejména řepkového a slunečnicového, ale hlavním dovozním olejem je již řadu let olej palmový. EU dovezla v roce 2015/16 celkem 9,9 mil. t rostlinných olejů. Světově největším dovozcem rostlinných olejů je Indie s 15,1 mil. t v roce 2015/16. Světově nejvýznamnějším rostlinným olejem se v posledních letech stal olej palmový. Jeho celková světová roční produkce se pohybuje přibližně kolem 60 mil. t. Z tohoto množství importuje největší množství Indie (8,7 mil. t.) následovaná EU (6,7 mil. t.).

Ve světové ekonomice zastává obchod se zemědělskými produkty významnou roli. Zejména v rozvojových zemích tvoří zemědělská produkce podstatnou část hrubého domácího produktu. V současné době dochází k prudkému nárůstu světové populace. Některé země zažívají rychlý rozvoj a to sebou přináší změny ve spotřebitelských návycích a zvýšení poptávky po potravinách. To představuje výzvu pro zemědělskou výrobu už v současnosti a v horizontu příštích 25 let lze předpokládat ještě výraznější navýšení poptávky. To povede k dalšímu prohloubení zahraničního obchodu a rozvoji obchodních příležitostí pro zemědělce po celém světě.

Průměrné měsíční ceny semene řepky a slunečnice – ceny CIF Rotterdam, Hamburg v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Semeno řepky: evropská „00“												
2006	6 242	6 354	6 602	6 650	6 973	7 046	7 216	7 262	7 380	7 560	7 636	7 694
2007	7 625	7 536	7 225	7 131	7 482	7 892	8 360	8 978	9 635	10 013	10 232	10 770
2008	11 382	11 927	12 252	11 205	11 592	11 335	10 175	9 590	9 072	8 156	8 087	7 168
2009	7 968	8 081	7 352	7 732	8 553	8 219	7 025	6 902	6 531	6 800	6 961	7 403
2010	7 472	7 554	7 661	7 889	7 724	8 194	8 767	9 217	9 545	9 527	10 513	12 482
2011	12 691	12 698	12 479	13 230	13 691	14 150	13 021	12 296	11 870	10 709	10 748	10 998
2012	11 753	11 704	11 739	12 384	12 271	12 282	12 845	12 632	12 510	11 975	12 221	11 980
2013	12 081	12 226	12 260	12 358	11 055	10 606	9 755	9 350	9 583	9 658	10 157	10 280
2014	10 017	10 590	11 257	11 388	10 699	10 462	8 862	8 920	8 793	8 969	9 272	9 587
2015	9 965	9 851	10 082	10 280	10 497	10 985	10 324	9 978	9 965	10 272	10 224	10 266
2016	9 881	9 629	9 603	10 035	9 893	9 881	9 603	10 100	10 243	10 557	10 789	11 256
Semeno slunečnice: evropská												
2006	6 384	6 330	6 769	6 952	6 951	6 867	7 002	6 866	6 711	6 618	7 070	7 147
2007	7 240	7 320	7 353	7 650	8 255	8 870	9 536	11 084	12 814	13 318	12 963	12 826
2008	13 666	14 215	14 982	14 770	12 075	11 991	11 384	9 557	8 714	7 227	6 664	6 155
2009	7 064	8 214	7 310	7 103	8 083	7 821	6 768	6 561	6 060	6 503	7 030	7 925
2010	7 948	8 428	8 715	9 040	9 911	8 933	8 767	9 446	10 093	11 185	12 497	13 110
2011	13 112	13 552	12 874	12 909	14 161	14 002	12 170	11 430	10 490	9 244	9 828	10 370
2012	10 685	10 927	11 010	11 686	11 954	11 770	13 032	13 318	13 549	13 013	12 893	12 884
2013	12 928	13 084	12 854	11 267	11 195	10 450	8 843	7 895	8 501	8 811	9 538	9 939
2014	9 633	9 886	10 385	10 235	9 360	9 068	8 619	8 376	8 624	9 121	9 827	10 394
2015	10 518	10 654	10 941	10 840	9 981	10 230	10 644	10 439	10 399	11 188	12 037	11 756
2016	11 573	11 311	10 627	10 178	10 227	10 339	9 847	9 738	9 785	10 116	10 589	10 769

Pramen: FAO, přepočten podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočten údajů

Průměrné měsíční ceny řepkového a slunečnicového oleje FOB Rotterdam v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Řepkový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2006	17 396	17 205	17 685	18 508	18 552	18 447	18 421	17 870	17 481	17 520	17 708	17 995
2007	17 521	16 864	16 210	16 564	17 242	18 294	19 010	19 530	20 879	22 966	23 176	25 184
2008	25 278	24 679	24 682	23 381	24 344	24 655	22 977	21 986	21 110	19 563	19 595	16 284
2009	16 777	16 918	14 808	16 376	18 260	17 423	15 476	15 944	14 925	15 662	16 086	16 840
2010	16 775	16 950	16 883	17 156	17 656	18 585	18 720	19 493	19 600	20 429	22 361	26 563
2011	26 499	26 611	26 614	27 366	28 854	29 778	27 526	26 228	24 855	22 494	23 263	23 823
2012	24 872	24 525	24 151	24 598	24 483	24 257	25 110	24 861	24 462	23 392	23 493	22 884
2013	23 355	23 364	23 015	22 534	22 270	21 055	20 066	19 340	19 205	19 034	20 454	20 319
2014	19 227	19 612	20 195	20 232	19 159	18 621	17 745	17 818	17 713	18 199	18 544	18 234
2015	18 562	18 267	18 926	18 881	18 831	19 631	19 366	18 329	18 482	19 339	19 894	20 332
2016	19 338	19 039	18 719	19 331	19 307	19 087	18 644	19 741	20 534	21 948	22 504	23 538
Slunečnicový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2006	14 026	14 159	14 443	15 322	15 032	14 946	14 499	14 657	14 917	14 940	15 706	15 346
2007	15 400	15 309	15 108	15 652	17 367	19 485	20 620	22 781	25 409	26 098	25 507	26 501
2008	30 253	31 649	30 272	29 254	31 631	31 972	25 245	21 402	20 053	17 649	16 510	14 784
2009	16 777	17 920	15 811	17 107	18 416	17 177	14 708	14 740	14 089	14 750	15 947	17 589
2010	17 745	17 994	17 862	17 439	18 596	18 775	18 542	20 667	21 056	22 599	25 986	27 667
2011	27 323	27 636	26 144	26 517	28 834	30 855	28 358	25 535	24 552	21 382	22 505	22 643
2012	23 903	23 654	23 665	24 956	25 276	24 400	26 063	26 233	25 616	23 930	24 462	24 403
2013	24 413	24 318	24 183	23 823	24 485	23 985	23 357	18 603	18 587	18 601	19 915	19 717
2014	18 580	18 989	18 649	18 701	18 859	18 742	17 988	17 296	17 606	19 026	19 786	19 645
2015	20 099	19 508	20 240	21 324	22 223	22 359	20 500	19 713	19 664	21 292	21 707	21 177
2016	21 055	21 184	20 523	20 427	20 741	20 509	19 939	19 645	19 835	20 331	20 777	21 641

Pramen: FAO, přepočten podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočten údajů

Země Evropské unie

Společný obchodní trh Evropské unie patří mezi největší dovozní i vývozní regiony na světě. Celkový počet obyvatel, dosahující přibližně 500 mil., řadí EU mezi regiony s největším vnitřním trhem.

Dle údajů asociace COCERAL dosáhly v roce 2016 v EU podle předběžných údajů plochy hlavních olejnin (řepka, slunečnice, sója) celkem 11 291 tis. ha. Proti roku 2015 se plochy hlavních olejnin snížily o zhruba 60 tis. ha. Průměrný výnos poklesl z 2,83 t/ha na 2,70 t/ha. Produkce olejnin v EU se v důsledku změny ploch a výnosů meziročně snížila z výnosu 32 161 tis. t v roce 2015 na 30 533 tis. t v roce 2016. To znamená propad produkce o významných 5 %.

Předběžné odhady sklizně řepky za rok 2016 v EU dosáhly 20 024 tis. t, slunečnice 8 098 tis. t a sóji 2 411 tis. t. U řepky došlo ke snížení celkové produkce vlivem poklesu výnosu z 3,5 t/ha na 3,14 t/ha. U slunečnice sice došlo k mírnému poklesu osevních ploch, ale vlivem vyššího výnosu bylo docíleno celkově vyšší sklizně. Při pěstování sóji došlo k meziročnímu zvýšení výměry i výnosu, proto se výrazněji zvýšila celková sklizeň z 2 080 tis. t na 2 411 tis. t.

Produkční plocha, hektarový výnos a celková produkce semene řepky, slunečnice a sóji v Evropské unii

Ukazatel	MJ.	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Řepka - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	6 748	6 254	6 680	6 700	6 392	6 370
Výnos	t/ha	2,82	3,10	3,11	3,64	3,50	3,14
Produkce	tis. t	19 043	19 359	20 797	24 401	22 390	20 024
Slunečnice - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	4 182	4 283	4 503	4 313	4 152	4 081
Výnos	t/ha	2,04	1,59	1,97	2,11	1,85	1,98
Produkce	tis. t	8 528	6 794	8 893	9 108	7 691	8 098
Sója - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	389	357	470	569	807	840
Výnos	t/ha	3,04	2,34	2,57	3,16	2,58	2,87
Produkce	tis. t	1 184	836	1 207	1 798	2 080	2 411

Pramen: COCERAL – Oilseeds Crop Forecast

Poznámka: ¹⁾ odhad COCERAL v prosinci 2016

Produkce hlavních druhů olejnin v zemích EU v letech 2015 – 2016 v tis. t

	Řepka		Slunečnice		Sója		Celkem ²⁾		
	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾	
EU celkem	22 126	19 728	7 689	8 262	2 079	2 358	31 910	30 513	
EU 15	14 286	12 225	2 406	2 653	1 593	1 687	18 300	16 565	
z toho	Německo	5 008	4 462	66	55	0	0	5 074	4 517
	Francie	5 307	4 500	1 186	1 291	334	388	6 827	6 179
	Itálie	36	37	265	230	1 120	1 156	1 421	1 423
	Nizozemsko	8	7	0	0	0	0	8	7
	Belgie/Luc.	46	46	0	0	0	0	46	46
	Spojené království	2 380	1 856	0	0	0	0	2 380	1 856
	Irsko	42	28	0	0	0	0	42	28
	Dánsko	820	560	0	0	0	0	820	560
	Řecko	8	8	101	101	0	0	110	110
	Španělsko	144	206	692	880	2	0	853	1 088
	Portugalsko	0	0	20	20	0	0	20	20
	Rakousko	100	128	76	76	137	141	313	345
	Švédsko	356	347	0	0	0	0	356	347
	Finsko	31	39	0	0	0	0	31	39
EU 13	7 840	7 503	5 284	5 609	486	671	13 610	13 948	
z toho	Polsko	3 182	2 132	5	5	0	0	3 187	2 137
	Česko	1 256	1 305	50	46	5	15	1 311	1 531
	Slovensko	372	378	177	210	62	63	611	651
	Maďarsko	518	800	1 599	1 757	117	145	2 233	2 703
	Estonsko	178	158	0	0	0	0	178	158
	Lotyšsko	287	276	0	0	0	0	287	276
	Litva	470	368	0	0	0	0	470	368
	Slovinsko	8	10	0	0	0	0	8	10
	Rumunsko	1 091	1 505	1 784	1 723	108	240	2 983	3 468
	Bulharsko	419	495	1 586	1 782	38	24	2 042	2 301
	Chorvatsko	59	78	83	86	158	184	299	348

Pramen: ADM Germany GmbH

Poznámka: ¹⁾ odhad v srpnu 2016

²⁾ celkem pouze řepka, slunečnice a sója

Ceny olejnin a jejich produktů na mezinárodních trzích

Ceny olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen – září	Sójové boby					Podzemnice		Slunečnice		Řepka	Kopra
	USA ¹⁾	USA ²⁾	Braz. ³⁾	Arg. ⁴⁾	Rott. ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	USA ⁸⁾	Rott. ⁹⁾	Hamb. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾
2005/06	205	202	228	227	261	383	857	261	291	292	387
2006/07	254	264	279	279	335	394	1 128	343	401	375	537
2007/08	414	452	472	469	550	458	1 688	532	745	644	867
2008/09	368	365	403	392	421	517	1 204	461	364	393	487
2009/10	354	357	390	395	429	467	1 209	342	452	419	613
2010/11	454	482	508	511	549	508	1 792	591	661	647	1 188
2011/12	488	505	549	533	562	729	2 480	632	593	616	829
2012/13	530	537	538	543	592	635	1 391	546	580	579	570
2013/14	482	487	514	517	542	524	1 300	480	466	505	854
2014/15	362	356	388	401	407	482	1 294	506	432	417	749
2015/16	339	346	382	375	396	419	1 260	433	440	409	907
2016/17 prosinec*	342	353	404	386	408	421	1 575	375	418	431	993

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA

²⁾ Cena za hotové na trzích Central Illinois, US. No. 1 Yellow

³⁾ Původ Brazílie, exportní cena FOB Rio Grande

⁴⁾ Původ Argentina, exportní cena FOB Buenos Aires

⁵⁾ Různý původ, cena CIF Rotterdam

⁶⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA, neloupané arašidy

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, doručovatel USA, 40/50 %

⁸⁾ Cena placená farmářům v USA

⁹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ EU

¹⁰⁾ Cena CIF Hamburk, evropské „00“ odrůdy

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Indonésie

* předběžné údaje

Světová produkce rostlinných olejů (v tis. t)

Ukazatel	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Palmový olej	41 080	43 990	45 990	48 840	52 580	56 420	59 320	61 440	58 840	64 500
Sójový olej	37 830	35 890	38 790	41 290	42 740	43 090	45 020	48 810	51 790	53 950
Řepkový olej	18 430	20 490	22 560	23 460	24 040	24 790	26 460	27 110	27 710	26 900
Slunečnic. olej	10 030	12 000	12 280	12 430	14 580	13 080	15 800	15 080	15 490	16 930
Palmojád. olej	4 880	5 170	5 590	5 730	6 170	6 560	6 960	7 200	7 150	7 640
Podzem. olej	4 860	5 020	4 870	5 310	5 290	5 510	5 600	5 520	5 360	5 780
Bavlníkový olej	5 210	4 780	4 600	4 960	5 240	5 220	5 170	5 130	4 460	4 530
Kokosový olej	3 530	3 530	3 630	3 710	3 430	3 650	3 380	3 350	3 310	3 410
Olivový olej	2 780	2 780	3 080	3 270	3 460	2 450	3 090	2 400	3 070	2 820
Celkem	128 630	133 650	141 380	148 980	157 540	160 770	170 780	176 050	177 200	186 450

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2016

Ceny rostlinných olejů na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen – září	Olej											
	Sójový				Slunečnicový		Podzemnic.		Palm.	Řepk.	Kokos.	Kuku.
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Rott. ⁴⁾	USA ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	USA ⁷⁾	Rott. ⁸⁾	Malaj. ⁹⁾	Rott. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾	U.S. ¹²⁾
2005/06	516	474	467	573	896	635	981	931	416	770	583	555
2006/07	684	673	667	771	1 279	846	1 253	1 219	655	852	812	701
2007/08	1 147	1 190	1 191	1 327	2 010	1 639	2 225	2 018	1 058	1 410	1 306	1 529
2008/09	709	740	741	826	1 108	837	1 539	1 339	633	868	735	722
2009/10	793	848	829	924	1 164	956	1 353	1 291	793	927	921	866
2010/11	1 173	1 210	1 211	1 306	1 899	1 404	1 806	1 751	1 154	1 367	1 772	1 331
2011/12	1 144	1 162	1 164	1 241	1 834	1 254	2 247	2 455	1 032	1 258	1 244	1 236
2012/13	1 039	1 012	1 014	1 098	1 452	1 189	1 934	1 963	791	1 127	858	1 029
2013/14	843	871	870	950	1 304	929	1 430	1 355	803	954	1 278	869
2014/15	697	706	705	778	1 471	850	1 265	1 354	626	782	1 128	827
2015/16	658	704	698	774	1 275	849	1 294	1 443	628	798	1 362	865
2016/17 prosinec*	754	800	789	869	1 235	830	1 443	1 550	693	898	1 501	806

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena surového oleje (v cisterně), Decatur, USA

²⁾ Exportní cena FOB Rio Grande, surový, původ Brazílie

³⁾ Exportní cena FOB Buenos Aires, surový, původ Argentina

⁴⁾ Exportní cena FOB Nizozemí, po vyexportování z lisovny

⁵⁾ Cena FOB surový, v cisterně, původ USA

⁶⁾ Cena FOB severozápadní Euro přístavy

⁷⁾ Cena FOB lisovny na jihovýchodě USA, surový, v cisterně

⁸⁾ Cena CIF Rotterdam, různý původ

⁹⁾ Exportní cena FOB v přístavech Malajsie

¹⁰⁾ Cena FOB ex lisovna, Rotterdam

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Filipíny/Indonésie

¹²⁾ Cena surového oleje, Chicago, USA

* předběžné údaje

Světová produkce pokrutin a extrahovaných šrotů (v tis. t)

Ukazatel	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sójové	159 220	151 870	164 950	174 630	180 480	181 290	189 530	206 500	216 790	227 300
Řepkové	27 590	30 810	33 410	34 590	35 630	36 840	39 360	40 200	39 210	38 050
Slunečnicové	10 600	12 780	13 080	13 240	15 260	13 810	16 610	15 850	16 520	18 010
Bavlníkové	15 590	14 290	13 810	14 830	15 730	15 670	15 630	15 470	13 520	13 710
Palmojádřové	5 830	6 120	6 630	6 770	7 270	7 810	8 320	8 620	8 450	9 050
Podzemnicové	5 890	6 090	5 960	6 470	6 460	6 750	6 860	6 760	6 580	7 130
Kokosové	1 870	1 870	1 920	1 970	1 830	1 940	1 810	1 790	1 760	1 820
Ostatní	5 240	5 350	4 320	5 010	4 180	4 370	4 140	4 290	4 220	4 230
Celkem	231 830	229 180	244 120	257 510	266 830	268 470	282 250	299 490	307 060	319 300

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2016

Ceny šrotů a pokrutin z olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen – září	Šrot, pokrutina							
	Sójové				Bavlníkové	Slunečnicové		Řepkové
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Hamb. ⁴⁾	USA ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	Hamb. ⁸⁾
2005/06	192	176	158	215	159	85	122	129
2006/07	226	199	181	276	166	116	178	184
2007/08	370	337	299	469	280	191	298	298
2008/09	365	333	290	401	281	168	178	195
2009/10	343	327	311	391	244	167	222	221
2010/11	381	383	386	418	302	242	254	278
2011/12	434	442	442	461	303	272	263	295
2012/13	516	489	506	538	366	266	318	353
2013/14	540	500	509	533	416	263	315	323
2014/15	406	376	386	403	335	231	269	269
2015/16	358	335	349	351	288	169	233	232
2016/17*	356	332	336	342	256	160	194	215

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2016

- Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena, Decatur, USA, 48 % proteinu
²⁾ Exportní cena FOB Brazílie, 48 % proteinu
³⁾ Exportní cena FOB Argentina, pelety
⁴⁾ Cena FOB Hamburg, po vyexpedování z lisovny, 44/45 % proteinu
⁵⁾ Cena FOB Memphis FOB, 41 % proteinu zjištěného extrakcí rozpouštědly
⁶⁾ Cena FOB Minneapolis, USA, 32 % proteinu
⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, (od září 2013 původem z Francie HiPro a.o.)
⁸⁾ Cena FOB Hamburk, po vyexpedování z lisovny, 34 % proteinu
* předběžné údaje

PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČESKÉ REPUBLICE

Dle definitivních údajů o sklizni bylo v České republice pro marketingový rok 2015/16 oseto olejinami 446,0 tis. ha půdy. Pěstební plocha olejin se meziročně snížila o necelá 4 %. Celková sklizeň olejin dle definitivních údajů Českého statistického úřadu dosáhla 1 355 tis. t, to je významný meziroční pokles produkce o 289 tis. t, což představuje 17,5 %. Výnos se snížil z 3,54 t/ha v marketingovém roce 2014/15 na 3,04 t/ha v roce 2015/16. Nejpěstovanější olejinou byla řepka olejná se 366,2 tis. ha, následovaná mákem s 32,7 tis. ha, slunečnicí s 15,5 tis. ha a hořčicí s celkovou výměrou 15,9 tis. ha. Plochy sóji zaznamenávaly 4 roky růst osevních ploch až na 12,3 tis. ha. Pěstování lnu olejného je provázáno již několik let postupným poklesem pěstebních ploch, v marketingovém roce 2015/16 byl pěstován na ploše 1,6 tis. ha, meziroční pokles plochy dosáhl 12 %.

Odhady Českého statistického úřadu uvádějí, že pro marketingový rok 2016/17 dosáhla osevní plocha olejin 470,2 tis. ha. V porovnání s předchozím rokem jde o rozšíření ploch o 5,4 %. Tyto předběžné údaje jsou v rozporu se Strategií MZe, která si klade za cíl snižovat plochy polí s olejinami. Odhadová produkce olejnatých semen pro marketingový rok 2015/16 dosáhla 1 469,8 tis. t., to je meziroční rozšíření produkce o 8,5 % a představuje navýšení o 114,8 tis. t. olejnatých semen.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková sklizeň olejin v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	167 459	165 706	2,00	331 227
1993/94	193 695	192 399	2,17	417 505
1994/95	250 469	248 776	2,06	511 783
1995/96	326 406	325 336	2,26	735 921
1996/97	279 754	276 600	2,12	586 060
1997/98	274 115	270 000	2,25	608 221
1998/99	352 607	349 624	2,23	778 982
1999/00	468 478	465 806	2,30	1 072 766
2000/01	408 663	404 683	2,33	943 554
2001/02	436 551	432 302	2,49	1 078 750
2002/03	409 738	409 738	2,01	823 401
2003/04	421 299	421 299	1,43	601 248
2004/05	382 429	382 428	2,90	1 108 485
2005/06	399 531	399 526	2,40	958 742
2006/07	437 940	437 940	2,41	1 056 145
2007/08	451 657	451 657	2,54	1 145 526
2008/09	483 851	483 851	2,47	1 194 207
2009/10	486 533	486 533	2,63	1 279 618
2010/11	490 420	490 420	2,37	1 160 093
2011/12	464 405	464 405	2,55	1 183 736
2012/13	470 819	470 819	2,57	1 210 710
2013/14	486 908	486 908	3,15	1 533 659
2014/15	464 274	464 274	3,54	1 644 058
2015/16	446 022	446 022	3,04	1 355 001
2016/17 ¹⁾	470 178	470 178	3,15	1 469 846

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ hektarový výnos a celková produkce – kvalifikovaný odhad MZe ČR

ŘEPKA OLEJNÁ

Hlavní olejninou pěstovanou na území České republiky je řepka olejná. Tato plodina je charakteristická dobrou rentabilitou, což v posledních letech vedlo k rozšiřování ploch. V marketingovém roce 1992/93 osevní plochy řepky dosahovaly 136,5 tis. ha, postupným zvyšováním ploch došlo v marketingovém roce 2015/16 k pěstování řepky olejné na ploše 366,2 tis. ha. S rozšiřováním osevních ploch došlo v marketingovém roce 2007/08 k pokoření hranice produkce řepkového semene 1 mil. t. V průběhu let rostl i výnos semene, rekordní sklizeň byla zaznamenána v marketingovém roce 2014/15. Tehdy průměrný výnos dosáhl 3,95 t/ha, v dalším roce došlo k prudkému propadu výnosu na 3,43 t/ha. Pokles výnosu o 0,52 t/ha dosahuje významných 13,2 %. Proto bylo v roce 2015/16 celkově sklizeno pouze 1 256 tis. t řepkového semene. I při těchto nižších výsledcích disponuje pěstování řepky olejné dobrou rentabilitou porostu. Pro marketingový rok 2016/17 bylo vyseto 393,0 tis. ha řepky olejné, předpokládaná produkce dosahuje 1 361 tis. t. Semeno je velmi dobře obchodovatelné na tuzemském i zahraničním trhu.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce řepky olejné v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	136 473	135 895	2,16	292 939
1993/94	167 423	166 995	2,26	377 233
1994/95	190 721	189 913	2,38	451 628
1995/96	252 675	252 675	2,62	662 176
1996/97	228 775	226 533	2,30	520 572
1997/98	229 767	227 310	2,47	560 509
1998/99	265 560	264 310	2,57	680 216
1999/00	350 353	348 949	2,67	931 053
2000/01	325 338	323 842	2,61	844 428
2001/02	344 117	343 004	2,84	973 321
2002/03	313 025	313 025	2,27	709 533
2003/04	250 959	250 959	1,55	387 805
2004/05	259 460	259 460	3,60	934 674
2005/06	267 160	267 160	2,88	769 377
2006/07	292 247	292 247	3,01	880 172
2007/08	337 571	337 571	3,06	1 031 920
2008/09	356 924	356 924	2,94	1 048 943
2009/10	354 826	354 826	3,18	1 128 119
2010/11	368 824	368 824	2,83	1 042 418
2011/12	373 386	373 386	2,80	1 046 071
2012/13	401 319	401 319	2,76	1 109 137
2013/14	418 808	418 808	3,45	1 443 210
2014/15	389 298	389 298	3,95	1 537 320
2015/16	366 180	366 180	3,43	1 256 212
2016/17 ¹⁾	392 991	392 991	3,46	1 361 622

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2016

Se vznikem směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/30/ES o zavedení povinného přimíchávání biosložek do pohonných hmot došlo ke zvýšení zájmu po řepkovém semeni. K tomuto zvýšení poptávky došlo i v České republice, proto se osevnické plochy řepky olejné začaly postupně zvyšovat. Pro výrobu metylesteru řepkového oleje se ročně v České republice zpracuje přibližně 550 tis. t řepkového semene. Růst poptávky se příznivě podílí na zvyšování ceny řepkového semene nejen na českém, ale i zahraničním trhu. To je každoročně dokládáno pozitivními výsledky zahraničního obchodu.

Ceny řepkového semene

Ceny řepkového semene v České republice utváří domácí spotřeba a možnosti vývozu.

Průměrné roční CZV řepkového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kč/t	5 628	6 657	7 418	9 785	7 104	7 545	11 381	11 843	10 949	9 724	9 860	10 128

Pramen: ČSÚ

Český statistický úřad sleduje ceny zemědělských výrobců, které každý měsíc zveřejňuje a každoročně provádí výpočet průměrné CZV za kalendářní rok. Tato cena může být zavádějící, jelikož se do ní prolínají dvě sklizně plodiny, které mohou být značně rozdílné. ČSÚ neuvádí průměrné ceny za marketingový rok, ty jsou dopočteny aritmetickým průměrem. Takto získané ceny lze porovnávat s údaji uváděnými předními světovými organizacemi např. USDA - Foreign Agricultural Service, FAOSTAT, EUROSTAT, Oil World, COCERAL a další.

Průměrné měsíční (roční) CZV řepkového semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1995/96	5 493	5 447	5 483	5 551	5 530	5 755	5 900	5 907	5 830	5 606	*	6 143	5 695
1996/97	6 028	5 866	5 879	5 826	6 051	6 036	6 094	6 375	6 250	6 230	*	7 375	6 183
1997/98	6 651	6 415	6 473	6 579	7 127	7 078	7 361	7 150	7 170	7 838	*	*	6 984
1998/99	6 920	6 953	6 988	6 986	7 431	7 462	7 294	7 415	7 108	7 080	*	7 130	7 161
1999/00	5 335	5 303	5 325	5 491	5 742	5 894	5 785	5 883	5 910	5 733	5 963	*	5 669
2000/01	6 073	6 098	6 213	6 458	6 529	6 822	6 822	7 312	7 563	7 195	*	*	6 709
2001/02	6 570	6 679	6 817	7 140	7 446	7 841	7 681	7 595	7 900	*	7 625	7 185	7 316
2002/03	5 782	5 799	6 215	6 814	7 235	7 396	7 572	7 515	7 276	7 433	*	*	6 904
2003/04	7 259	6 936	7 509	7 773	7 983	8 134	8 241	8 658	8 944	8 579	8 517	*	8 048
2004/05	7 467	6 524	6 300	6 241	6 178	6 244	6 105	5 942	5 638	5 596	5 693	5 611	6 128
2005/06	5 637	5 333	5 419	5 747	5 942	6 209	6 194	6 270	6 333	6 420	6 569	6 767	6 070
2006/07	6 654	6 737	6 787	6 875	6 939	7 125	7 042	7 080	7 122	6 974	6 877	6 756	6 914
2007/08	7 117	7 307	7 629	8 072	8 502	8 532	9 849	10 193	10 884	10 900	10 956	10 549	9 208
2008/09	9 908	9 442	9 238	8 863	8 491	8 142	8 174	7 787	7 659	7 363	7 241	7 829	8 345
2009/10	7 170	6 482	6 302	6 281	6 290	6 668	6 799	7 124	7 268	7 358	7 556	7 791	6 924
2010/11	7 549	7 672	7 776	8 455	8 631	8 768	10 313	11 830	11 830	11 695	11 954	11 770	9 854
2011/12	10 847	10 811	10 939	10 893	10 828	10 769	11 002	11 094	11 421	11 585	12 118	12 213	11 210
2012/13	12 201	11 806	11 983	12 033	12 202	12 455	11 954	12 179	12 320	12 204	12 009	11 621	12 081
2013/14	10 652	10 289	9 720	9 321	9 473	9 642	9 710	9 868	10 077	10 397	11 047	10 880	10 090
2014/15	9 247	9 333	9 125	9 037	8 960	9 009	9 521	9 676	9 736	9 765	9 837	9 917	9 430
2015/16	9 868	9 879	9 897	9 979	10 047	10 201	10 334	10 208	10 080	10 035	10 269	10 337	10 095
2016/17	9 846	9 778	9 798	10 057	10 251	10 538							10 045

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s řepkou olejnou

Významná část produkce řepkového semene se dobře uplatňuje na zahraničních trzích. V několika posledních letech výrazně převyšuje objem vývozu nad dovozem řepkového semene v ČR. Rekordního vývozu bylo dosaženo v marketingovém roce 2014/15, tehdy bylo exportováno 508,1 tis. t řepkového semene s průměrnou vývozní hodnotou 9 207 Kč/t. V marketingovém roce 2015/16 došlo k významnému snížení vývozu, bylo vyvezeno pouze 279,7 tis. t semene. Průměrná vývozní hodnota dosáhla 9 744 Kč/t. Meziroční růst ceny o 537 Kč/t představuje navýšení o necelých 6 %.

Mezi hlavní účastníky dovozu řepkového semene v posledních letech patří Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rakousko. Hlavní podíl českého exportu se dlouhodobě uplatňuje zejména v Německu, Slovensku, Nizozemsku, Polsku a Maďarsku. Např. z 279,7 tis. t vyvezených v roce 2015/16 bylo do Německa vyvezeno 209,8 tis. t, to představuje 75 % exportu.

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	16 261	114 629	112 053	178 354	143 579	92 738	115 160	79 318
Hodnota v Kč/t	6 887	8 403	11 742	12 499	10 999	9 241	10 233	10 241

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	63 845	105 142	101 762	220 441	79 648	110 595	110 524	52 256
Hodnota v Kč/t	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536	9 418	10 420	10 086

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2016

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	510 846	291 496	174 063	353 083	492 797	422 645	514 891	244 941
Hodnota v Kč/t	7 272	7 621	10 799	11 985	9 791	8 581	9 880	9 339

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	444 868	250 118	300 216	382 932	529 155	508 144	279 667	128 862
Hodnota v Kč/t	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017	9 207	9 744	9 266

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2016

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u řepkového semene v Kč/t

Marketingový rok	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Ceny zemědělských výrobců v ČR	8 345	6 924	9 854	11 210	12 081	10 090	9 430	10 095
Deklarovaná vývozní hodnota	9 097	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017	9 207	9 744
Deklarovaná dovozní hodnota	10 406	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536	9 418	10 420
Cena CIF Hamburg ¹⁾	8 218	7 343	12 283	11 694	11 125	10 167	9 622	9 996

Pramen: ČSÚ, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade - USDA

Poznámka: ¹⁾ Přepočteno podle kurzu ČNB

V bilanci výroby a užití semene řepky olejné v České republice je uveden celkový přehled nabídky, poptávky a využití. Z přehledu je patrná dlouhodobá stabilizace trhu a zpracovatelského průmyslu. Zejména výsledky spotřeby semene k potravinářským účelům jsou od marketingového roku 2012/13 stabilizované kolem 350 tis. t.

Bilance výroby a užití semene řepky olejné

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	354,8	368,8	373,4	401,3	418,8	389,3	366,2	393,0
Hektarový výnos	t/ha	3,18	2,83	2,80	2,76	3,45	3,95	3,43	3,46
Produkce	tis. t	1 128,1	1 042,4	1 046,1	1 109,1	1 443,2	1 537,3	1 256,2	1 361,6
Dovoz	tis. t	64,9	106,3	103,0	221,7	81,1	111,7	110,5	115,4
Celková nabídka	tis. t	1 207,1	1 164,6	1 217,6	1 446,3	1 592,3	1 696,6	1 454,9	1 686,7
Průmysl. zprac. ²⁾	tis. t	740,1	840,8	795,7	971,8	978,3	1 062,6	963,0	1 090,0
z toho MEŘO*	tis. t	367,2	475,0	503,6	407,9	463,3	554,2	478,0	520,0
z toho vlastní spotřeba k potravinářským účelům ³⁾	tis. t	273,9	217,8	106,1	352,9	351,2	389,0	331,0	375,5
Osivo	tis. t	2,5	2,5	2,5	2,7	3,2	2,5	2,5	2,0
Vývoz	tis. t	448,6	252,8	303,9	403,8	563,2	543,3	279,7	365,6
Konečná zásoba	tis. t	15,9	68,5	115,5	68,0	47,6	88,2	209,7	229,1

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

³⁾ údaje dle statistického zjišťování Mze

* Zdroj: VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci, řepka olejka 2,55 kg na 1 kg MEŘO

Rentabilita pěstování řepky v ČR

Průměrná cena zemědělských výrobců řepkového semene v ČR během roku 2016 vzrostla, a to z počátečních 10 334 Kč/t na roční maximum 10 538 Kč/t v prosinci v souvislosti s vyšší poptávkou v EU. Průměrná cena zemědělských výrobců za rok 2016 byla s hodnotou 10 128 Kč/t o 2,7 % meziročně vyšší.

Náklady na produkci řepkového semene (podle výběrového šetření ÚZEI) byly v roce 2016 meziročně mírně vyšší a při vyšší průměrné CZV dosáhla nákladová rentabilita 5,8 %. Souhrnná rentabilita (včetně započtení podpor) činila 23,1 % a byla proti předchozímu roku o 2,37 p. b. vyšší. Řepka zůstává v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou.

Zhodnocení průběhu počasí za marketingový rok 2015/16

Červenec

Srpen 2015 byl na území ČR teplotně mimořádně nadnormální, průměrná měsíční teplota 21,3 °C byla o 4,9 °C vyšší než dlouhodobý průměr 1961-1990. Jednalo se tak o nejteplejší srpen od roku 1961, od kdy jsou průměry pro ČR připravovány. Mimořádně teplé 14denní období nastalo začátkem srpna (3. - 16. 8.), kdy maximální denní teploty sahaly výrazně nad 30 °C téměř na celém území ČR. Vysoké teploty vrcholily ve dnech 7. 8. a 8. 8., kdy maximální denní teploty na některých stanicích přesahovaly až 38 °C.

Září

Průměrný měsíční úhrn srážek 33 mm představoval pouze 63 % dlouhodobého průměru. Vyschlá pole měla potíže s nedostatkem srážek. Ty se vyskytovaly pouze ve formě slabých bezvýznamných přeháněk, které se k semenům dostávaly jen velmi obtížně. Pouze a několika místech došlo k bouřkám mezi 7. až 11. zářím. To zajistilo srážkové úhrny v rozmezí 5 až 10 mm, to mnohde vedlo ke vzcházení ploch řepky. Na místech, kde došlo k rychlému odpaření vody z pozemku, nedošlo ke klíčení zasetých semen a tyto plochy byly úplně holé, porosty připomínaly čerstvě zaseté plochy.

Říjen

Průměrný říjnový měsíční úhrn srážek 52 mm představuje 123 % dlouhodobého průměru z let 1961–1990. Zcela jistě kladným momentem byl příchod srážkové vlny od sedmého října, kdy postupně kolem poloviny měsíce začaly vzcházet úplně holá pole většinou později zasetých ploch řepky, kdy semena byla zasetá v suché půdě a čekala na vodu, která dorazila až v tomto období. S pomyslným nástupem podzimu začalo počasí řepkám významněji přát, především od zmíněných srážek, rostliny především sílily a kořenily.

Listopad

Měsíc listopad byl teplotně mimořádně nadnormální, průměrná měsíční teplota 5,7 °C byla o 3,0 °C vyšší než je dlouhodobý průměr 1961-1990. Srážkově byl tento měsíc nadnormální, průměrný měsíční úhrn srážek na území ČR činil 75 mm, což představuje 153 % dlouhodobého průměru.

Prosinec

I prosinec byl na území ČR teplotně silně nadnormální, průměrná měsíční teplota vzduchu 3,7 °C byla o 4,7 °C vyšší než je dlouhodobý průměr. Jedná se tak o nejteplejší prosinec od roku 1961. Srážky se vyskytovaly především v prvních dvou dekádách měsíce, průměrný měsíční úhrn srážek 20 mm představoval 42 % dlouhodobého průměru. Tento ráz počasí svými podmínkami u řepky výrazně protáhl podzimní vegetaci.

Leden

Průměrná denní teplota vzduchu během měsíce ledna značně kolísala. Začátkem první i druhé poloviny ledna nastala období s podnormální teplotou, kdy na většině území ČR zůstávala maximální denní teplota vzduchu pod bodem mrazu. Celkově byl tento měsíc na území ČR teplotně normální, průměrná měsíční teplota $-1,4\text{ °C}$ byla o $1,4\text{ °C}$ vyšší než normál 1961-1990. Srážkově byl měsíc leden normální, průměrný srážkový úhrn 40 mm představuje 95 % dlouhodobého průměru.

Únor

Únor 2016 byl teplotně mimořádně nadnormální, průměrná měsíční teplota $3,0\text{ °C}$ byla o $4,1\text{ °C}$ vyšší než je dlouhodobý normál. Měsíc byl srážkově nadnormální, průměrný srážkový úhrn 61 mm představuje 161 % normálu 1961-1990.

Zhodnocení zimního období

Zima 2015/2016 byla celkově velmi teplá, hodnota průměrné teploty vzduchu za zimní sezónu byla $1,8\text{ °C}$, což je o $3,6\text{ °C}$ více než je dlouhodobý průměr 1961-1990. Zima roku 2015/16 byla druhá nejteplejší od roku 1961, zimou s doposud nejvyšší průměrnou teplotou vzduchu ($2,7\text{ °C}$) zůstává zima 2006/2007. Srážkově zima 2015/2016 jako celek byla normální, průměrný úhrn srážek na území ČR činí 121 mm, což je 98 % dlouhodobého průměru. Rozložení srážek bylo nerovnoměrné, zatímco prosinec byl srážkově podnormální, leden byl srážkově normální a únor nadnormální. Takový průběh zimy pomohl všem kategoriím porostů řepek, nejvíce ale pomohl těm slabším kromě ploch, kde nebyly vzešlé rostliny. Zima byla přiměřeně vlhká pro vegetaci, přemokřeno rozhodně nebylo a k tomu byly příznivé teploty. Řepky po celé zimní období nepřestaly v půdě růst, stále bylo vidět nová kořenová vlášení. Půda prakticky nepromrzla, když už to vypadalo na mráz, tak byla přítomna nepatrná, ale funkční sněhová pokrývka, k významnějšímu poškození porostů řepek přes zimní období nedošlo. Kořenová soustava se výrazně zlepšila, a to jak do hloubky, tak především do svého objemu. I slabé rostliny přežily úspěšně zimu. Stále probíhající vegetace se na rostlinách projevila viditelným nedostatkem N. Proto se postupně rozeběhly velmi časná regenerační přihnojení dusíkem (od začátku února).

Březen

Březen byl teplotně normální, průměrná měsíční teplota $3,3\text{ °C}$ byla o $0,8\text{ °C}$ vyšší než dlouhodobý normál. Srážkově byl březen normální, průměrný srážkový úhrn 30 mm představuje 75 % normálu 1961–1990. Řada ploch řepek, která byla slabší v počtu rostlin na metr čtvereční, se během března a dubna viditelně vylepšila, rostliny velmi pěkně zesílily a založily dostatečný počet větví. Tento průběh počasí jim proto připravil velmi příznivé podmínky pro další rozvoj porostů.

Duben

Měsíc duben byl v Česku teplotně normální, průměrná měsíční teplota $7,7\text{ °C}$ byla o $0,4\text{ °C}$ vyšší než normál. Průměrný srážkový úhrn 40 mm představuje 85 % normálu. V květnu teplota vzduchu během měsíce kolísala, v polovině měsíce nastalo výrazně chladné několikadenní období, kdy průměrná denní teplota vzduchu na území ČR klesla značně pod hodnoty normálu. Ve dnech 15.–17. 5. se maximální denní teplota na většině stanic na území ČR pohybovala mezi 7 a 13 °C . V těchto dnech minimální noční teplota klesala pod 0 °C na více než 35 stanicích.

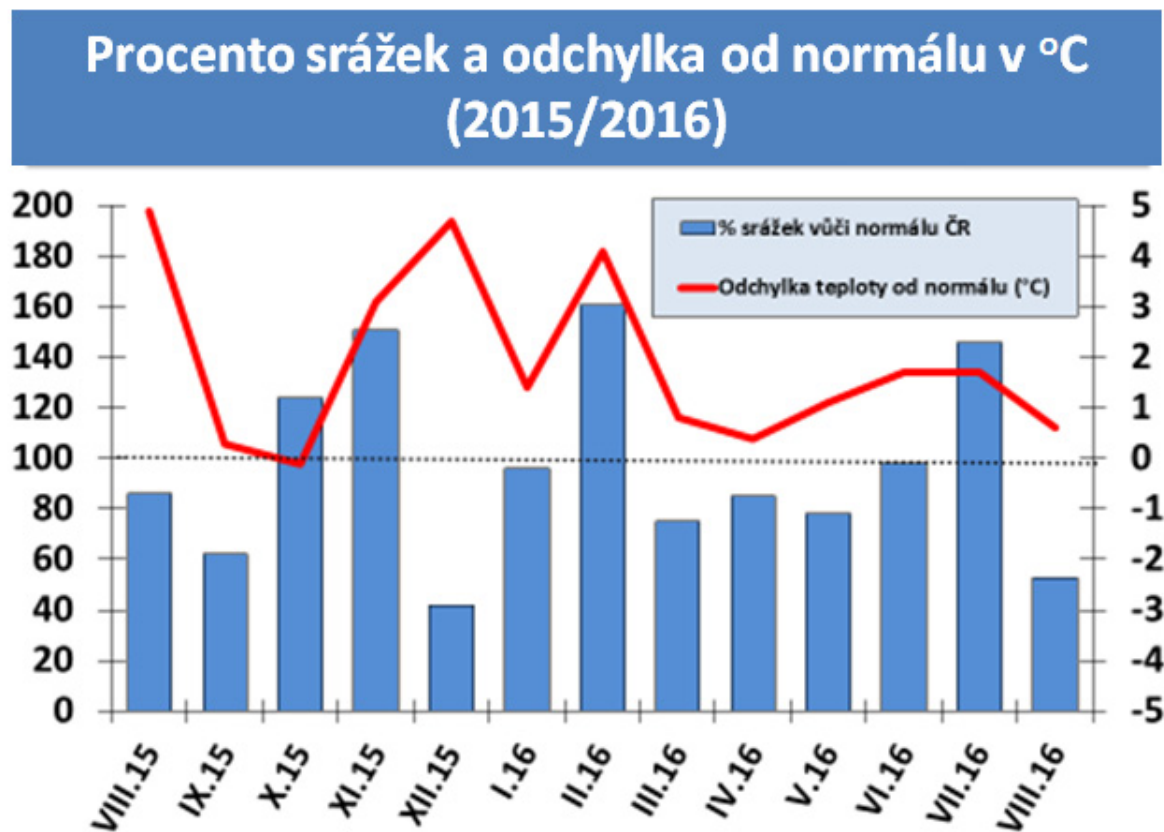
Květen

Srážkově byl květen normální, průměrný srážkový úhrn 57 mm představuje 77 % normálu. Začátkem května byly nejteplejší oblasti před plným květem, v průměru byly porosty zhruba ve dvou pětinach kvetení. Bohužel po ranních mrazech, které trvaly celý týden, došlo na některých plochách, především u dříve kvetoucích odrůd, k poškození květních orgánů, z čehož plynuly výpadky semen v šešulích, nebo došlo k opadu celých šešulí.

Červen

Červen byl teplotně nadnormální, průměrná měsíční teplota 17,2 °C byla o 1,7 °C vyšší než dlouhodobý normál. Průměrný měsíční úhrn srážek za červen 82 mm představuje 98 % normálu.

Zhodnocení průběhu teplot a srážek v roce 2015/16 s dlouhodobým průměrem



SLUNEČNICE

Pěstební plochy slunečnice zaznamenávají od marketingového roku 2011/12 setrvalý pokles výměry. V tomto roce byla osevní plocha slunečnice 28,6 tis. ha, pro rok 2015/16 bylo oseto pouze 15,5 tis. ha. To představuje pokles ploch za 5 let o 46 %. Za toto období se snížila produkce ze 70,9 tis. t v roce 2011/12 na 31,6 tis. t v roce 2015/16. Pokles výnosu o 39,3 tis. t představuje snížení o 56 %.

Průměrné roční CZV slunečnicového semene v uplynulých marketingových letech prošly značně turbulentním vývojem. V roce 2006/07 byly na úrovni 5 927 Kč/t, postupně dosáhly 11 181 Kč/t v roce 2012/13, poté výrazně klesly v roce 2014/15 na 7 853 Kč/t. Poslední údaje z roku 2015/16 dokládají výrazný růst ceny až na úroveň 10 076 Kč/t. Ceny roku 2016/17 zatím vykazují pokles na 9 311 Kč/t. Objem dovozu výrazně převyšuje vyvážená množství slunečnicového semene. Z údajů o zahraničním obchodu je zřejmý dlouhodobý růst dovozu a pokles vývozu. Pro příklad v marketingovém roce 2012/13 bylo dovezeno 37,7 tis. t slunečnicového semene, v roce 2015/16 bylo toto množství už na úrovni 104,0 tis. t. Vývoz v tomto období zaznamenal pokles z 34,1 tis. t na 17,8 tis. t., to představuje propad o 48 %. Jednou z hlavních příčin jsou změny v osevních postupech především ve prospěch zvyšování osevních ploch kukuřice pro bioplynové stanice a zavedení greeningu (tzv. ozelenění) do praxe.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce slunečnice v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	11 022	10 872	2,45	26 689
1993/94	12 000	11 800	2,50	29 500
1994/95	16 160	16 101	1,90	30 589
1995/96	19 476	19 387	1,66	32 180
1996/97	19 816	19 710	1,93	38 065
1997/98	11 055	10 885	2,09	22 801
1998/99	17 326	17 274	2,11	36 475
1999/00	28 500	28 450	2,22	63 228
2000/01	30 757	30 549	2,14	65 421
2001/02	28 658	28 658	1,99	57 029
2002/03	24 242	24 242	2,25	54 544
2003/04	48 705	48 706	2,35	114 508
2004/05	39 393	39 393	2,16	84 906
2005/06	39 648	39 648	2,39	94 820
2006/07	47 068	47 071	2,15	100 973
2007/08	24 425	24 426	2,13	52 027
2008/09	24 468	24 468	2,49	60 933
2009/10	25 621	25 621	2,38	61 031
2010/11	27 172	27 172	2,11	57 358
2011/12	28 554	28 554	2,48	70 900
2012/13	24 634	24 634	2,31	56 943
2013/14	21 276	21 276	2,20	46 799
2014/15	18 607	18 607	2,27	42 314
2015/16	15 450	15 450	2,05	31 618
2016/17 ¹⁾	15 648	15 648	2,60	40 697

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2016

Ceny slunečnicového semene

Průměrné roční CZV slunečnicového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kč/t	6 040	7 455	9 287	7 084	7 161	10 240	10 477	10 610	8 447	8 892	9 652

Pramen: ČSÚ

U slunečnice je ČSÚ sledována průměrná měsíční a roční CZV. Většina zahraničních databází využívá ke sledování dat období marketingového roku. CZV za kalendářní rok zahrnuje ceny ze dvou převážně rozdílných sklizní. Proto je zde uveden přepočtený měsíční CZV na průměrnou cenu za marketingový rok.

Průměrné měsíční (roční) CZV slunečnicového semene v Kč/t za market. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1995/96	5 886	*	*	6 410	6 802	7 029	7 049	7 894	8 176	7 490	*	*	7 092
1996/97	*	*	*	6 546	6 758	7 886	7 473	8 299	8 133	*	*	*	7 516
1997/98	*	*	*	6 699	7 248	*	*	*	*	*	*	*	6 974
1998/99	*	*	*	7 004	7 593	9 057	9 791	9 724	8 985	8 875	9 505	*	8 817
1999/00	9 260	*	6 898	6 124	6 220	6 438	7 161	7 094	7 330	8 054	*	*	7 175
2000/01	*	*	7 208	7 365	7 707	7 690	8 053	8 152	8 293	9 323	*	8 190	7 998
2001/02	*	*	8 283	7 975	8 001	8 733	8 545	8 437	8 855		*	*	8 404
2002/03	*	*	7 893	7 815	8 363	8 617	8 511	8 812	*	9 167	*	*	8 454
2003/04	*	*	6 445	6 383	6 199	6 434	6 817	7 240	7 982	7 405	7 992	7 985	7 088
2004/05	8 890	*	6 248	5 789	5 723	6 243	6 171	6 311	6 833	6 342		6 703	6 525
2005/06	*	*	*	5 804	6 081	6 080	6 803	*	6 933	*	*	*	6 340
2006/07	*	*	*	5 318	5 474	6 073	6 545	5 959	5 782	6 275	5 991	*	5 927
2007/08	6 700	7 133	8 033	9 307	10 332	10 608	10 041	7 875	11 100		10 833	*	9 196
2008/09	*	*	8 380	6 850	7 322	7 787	7 129	7 342	7 044	7 628	*	7 352	7 426
2009/10	*	*	*	5 138	5 515	5 057	5 343	5 933	*	7 627	7 267	6 796	6 085
2010/11	*	*	*	8 016	7 791	8 500	9 575	10 891	11 050	10 488	10 496	*	9 601
2011/12	*	*	*	9 239	8 699	8 768	9 401	9 133	10 497	10 229	10 353	10 379	9 633
2012/13	*	*	11 144	10 815	11 050	11 251	10 667	11 504	11 835	*	*	*	11 181
2013/14	*	*	*	8 591	8 644	8 724	8 713	8 649	8 621	*	8 746	9 133	8 728
2014/15	*	*	7 575	7 653	7 630	7 958	7 822	8 238	8 097	*	*	*	7 853
2015/16	*	*	*	9 247	9 774	10 016	10 005	9 994	10 633	10 552	*	10 387	10 076
2016/17	*	*	9 301	9 078	9 600	9 263							9 311

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období marketingového roku

Zahraniční obchod České republiky se slunečnicovým semenem

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu slunečnicového semene jsou v posledních letech Slovensko, Rakousko, Německo a Maďarsko. Při vývozu jsou hlavní odběratelé Německo, Slovensko, Polsko a Nizozemsko.

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	11 196	5 620	36 340	40 575	52 255	93 676	88 081	102 698
Hodnota v Kč/t	9 545	14 668	11 778	11 524	11 469	9 820	11 193	11 078

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	4 024	13 065	46 116	37 711	70 908	82 340	103 965	48 258
Hodnota v Kč/t	15 520	14 386	10 656	13 162	10 558	10 080	11 437	10 524

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2016

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	37 913	39 830	37 741	49 218	25 498	23 889	21 468	13 935
Hodnota v Kč/t	6 780	7 417	10 150	11 127	13 516	10 994	11 237	12 560

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	48 661	35 658	49 817	34 115	20 367	21 939	17 764	7 488
Hodnota v Kč/t	6 533	9 312	10 496	12 817	12 996	9 787	12 613	11 686

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2016

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u slunečnicového semene v Kč/t

Marketingový rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Ceny zemědělských výrobců v ČR	6 085	9 601	9 633	11 181	8 728	7 853	10 086
Deklarovaná vývozní hodnota	6 533	9 312	10 496	12 817	12 996	9 787	12 613
Deklarovaná dovozní hodnota	15 520	14 386	10 656	13 162	10 558	10 080	11 437
Ceny placené farmářům v USA ¹⁾	6 471	10 380	12 272	10 657	9 664	11 676	10 544
Cena c.i.f. Rotterdam ¹⁾	8 552	11 609	11 514	11 320	9 382	9 968	10 714

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade – USDA, přepočít proveden podle kurzů ČNB

Poznámka: ¹⁾ průměrné ceny Rotterdam a USA vycházejí z marketingového roku říjen – září

V uvedené bilanci výroby a užití semene slunečnice je uveden celkový vývoj od marketingového roku 2009/10 po současnost. Přehledně je uveden vývoj snižujícího se vývozu a naopak stoupajícího dovozu. Do bilance byly zpětně zapracovány případné zpřesnění údajů statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a následné propočty.

Bilance výroby a užití semene slunečnice

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	25,6	27,2	28,6	24,6	21,3	18,6	15,5	15,6
Hektarový výnos	t/ha	2,38	2,11	2,48	2,31	2,20	2,27	2,05	2,60
Produkce	tis. t	61,0	57,4	70,9	56,9	46,8	42,3	31,6	40,7
Dovoz	tis. t	4,2	13,2	46,3	37,8	71,1	82,5	104,0	90,5
Celková nabídka	tis. t	84,1	73,1	118,4	113,3	142,2	161,4	175,2	168,6
Domácí spotřeba celkem ²⁾	tis. t	32,9	36,5	50,0	54,0	85,0	100,0	120,0	124,0
Vývoz	tis. t	48,7	36,0	49,8	35,1	20,6	22,1	17,8	18,9
Konečná zásoba	tis. t	2,5	1,2	18,6	24,2	36,5	39,3	37,4	25,7

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Optimální počet rostlin slunečnice je 5 až 6 vzešlých rostlin na jednom metru čtverečním, což představuje 50 až 60 tis. rostlin na hektar. Jak uvádí tabulka níže, přibližně již jen 7,6 % (v roce 2015: 10,5 %) ploch slunečnice v roce 2016 bylo zakládáno s počtem jedinců vyšším než 75 tis. na hektar. Tyto porosty jsou za normálních podmínek přehuštěné, s výraznou meziorostní konkurencí a s negativním dopadem nejčastěji na zdravotní stav a výšku porostu, v konečném důsledku dochází k dosažení i obvykle nižšího výnosu. Vyšší podíl v této kategorii je dán v praxi především předpokladem nižší vzházivosti s ohledem na nižší půdní vlhkost při setí a obvykle s mylným názorem, že vyšší počet rostlin zvýší i pravděpodobnost vyššího dosaženého výnosu. To samozřejmě o to více neplatí především v aridních oblastech na lehkých, mělkých půdách s horším zásobením vodou a živinami a s celkově nízkou úrovní pěstební agrotechniky, především nízkou úrovní hnojení.

Počet jedinců vysetých na ha, v % (šetření SPZO, 2006–2016)

Počet jedinců na ha	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
55 000 - 60 000	1,1	1,0	0,4	1,1	1,6	0,7	0,1	0,0	0,6	0,0	1,1
60 000 - 65 000	8,9	6,8	9,9	6,9	6,5	6,5	1,0	4,9	2,5	3,2	7,8
65 000 - 70 000	51,8	49,8	33,9	41,6	30,7	33,9	27,5	31,6	26,3	38,6	36,9
70 000 - 75 000	28,5	33,8	47,3	46,4	54,6	51,3	63,7	59,7	63,4	47,7	46,6
nad 75 000	9,7	8,6	8,4	4,0	6,6	7,7	7,7	3,8	7,2	10,5	7,6

Jako optimální počet vysetých jedinců se v praxi pro podmínky České republiky pohybuje výsevek okolo 68 tis. jedinců na středně těžkých půdách, dobře zásobených vodou a živinami, jak dokládají víceleté pokusy SPZO.

Porosty zakládáné různými modifikacemi mělkého zpracování půdy jsou obvykle více zaplevelovány a citlivě reagují na jakýkoli stres během vegetace, především přísušky. Při dlouhotrvajících deštích a silném proudění vzduchu se tyto porosty častěji vyvracejí, to je způsobeno tvorbou jen slabého povrchového nebo „deskového“ kořene. V důsledku tvorby menší kořenové hmoty dochází ke snížení produkce růstových hormonů, především auxinů (v nadzemních částech) a cytokininů (v kořenech). Kvůli nevhodné a uspěchané přípravě půdy, přemokření půd z podzimu a zimy, došlo někdy k tvorbě slabého a pouze povrchového kořene. Tyto porosty či rostliny měly obvykle menší habitus i úbor a obvykle docházelo ke zvýšení podílu nevyvinutých nažek v centrálních částech úboru. Takto oslabené rostliny byly častěji napadány houbovými chorobami a v kombinaci s dalšími stresy (nejčastěji teplotními a srážkovými) docházelo u těchto porostů, v období tvorby a zrání nažek, k plošnému nouzovému dozrávání. Tento

stav měl za následek výrazné snížení výnosu a poklesu kvality nažek (snížení olejnatosti a zvýšení obsahu volných mastných kyselin v oleji). Při používání minimalizačních technologií zpracování půdy docházelo ve srovnání s konvenčním zpracováním půdy (orba/hloubkové kypření) k poklesu výnosu o 15 až 50 % v závislosti na povětrnostních a půdních podmínkách ročníku. Jako zcela nevhodné se ukázalo zakládání porostů slunečnice „na široko“ s využitím půdních fréz.

Mezi hospodářsky nejvýznamnější choroby slunečnice v podmínkách České republiky v současnosti patří černání stonků slunečnice (fomová hniloba stonků a pat stonků) spolu s bílou hnilobou stonků a úborů (sklerotiniová hniloba, hlízenka obecná), šedou plísnovitostí (plíseň šedá) a plísní slunečnice (*Plasmopara* spp.). Mezi rozšiřující se choroby v návaznosti na změny počasí v posledních letech, které jsou charakteristické rostoucími teplotami s rozdílnou amplitudou, dále střídáním dlouhých period sucha s obdobími intenzivních srážek v posledních letech, patří především verticiliové vadnutí (přeslenatka) a popelavá hniloba slunečnice (stříbřitost stonku slunečnice - *Macrophomina* spp.). V posledních letech 2015 a 2016 došlo téměř plošně až k masivnímu výskytu černí (*Alternaria* spp.), to vedlo v mnoha případech až k plošnému nouzovému dozrávání porostů a významnějšímu poklesu výnosů a kvality nažek.

V obecné rovině je tedy možné konstatovat, že nejvýznamnější hospodářské škody v porostech slunečnice v roce 2016 byly zaznamenávány především ze skupiny vlhkomilných chorob a to sklerotiniové hniloby, šedé plísnovitosti a černí. V závěru vegetace (srpen, září) došlo v porostech k rozvoji stříbřitosti stonků slunečnice (popelavé hniloby slunečnice) především v moravských pěstebních oblastech.

Slunečnice se svou osevní plochou řadí na třetí místo v pěstovaných olejninách. Své místo nachází stále častěji v okrajových obilnářských oblastech, kde je stálý zájem pěstovat ekonomicky zajímavé a rentabilní plodiny. Šlechtěním a uváděním nových odrůd vzniká dostatečná perspektiva k dalšímu rozšiřování slunečnice i do méně vhodných oblastí.

MÁK SETÝ

Česká republika dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitele máku pro potravinářské využití. V nedávné minulosti došlo k významnému rozšíření osevních ploch. V marketingovém roce 1993/94 bylo oseto mákem pouze 9,9 tis. ha, k největšímu výsevu 69,8 tis. ha došlo v roce 2008/09, v posledních letech zaznamenaly plochy výrazný propad osevů. V letech 2012 až 2014 se pohybovaly kolem 20 tis. ha, pro rok 2015/16 bylo oseto celkem 32,7 tis. ha půdy. Dosahované výnosy nejsou zcela uspokojivé. V devadesátých letech se pohybovaly kolem 0,6 t/ha, dosahované výnosy se v průběhu let mírně zvýšily, ale stále se pohybují na nízkých úrovních. V marketingovém roce 2015/16 dosáhl průměrný výnos 0,82 t/ha při průměrné CZV 38 988 Kč/t.

Většina ploch máku v roce 2016 byla oseta v období od 20. 3. do 10. 4. do relativně dobrých půdních i klimatických podmínek. Pokud přišly srážky, tak byly v přijatelných úhrnech. Zdálo se, že porosty budou vyrovnané již od vzcházení. Bohužel některé porosty vzcházely postupně. Ve třetí dekádě dubna se výrazně ochladilo. V určitých lokalitách byly naměřeny teploty až -7° C. V kotlinách, kde mráz stékal, byla teplota výrazně nižší. V těchto místech docházelo k výrazné redukci rostlin máku. Další nepříjemné ochlazení přišlo v druhé dekádě května. Tehdy již teploty nepadaly pod bod mrazu, ale způsobovaly „zastavení vegetace“. Rostliny takto stresované reagovaly citlivěji na půdní podmínky a v některých případech i rezidua pesticidů. Během června negativně působilo na porosty období s nízkými srážkami.

Ke konci vegetace se poměrně často vyskytovaly dešťové srážky. Byl předpoklad, že se objeví sekundární zaplevelení. Bohužel není povolen žádný přípravek, který by se dal použít k ukončení vegetace za účelem usnadnění sklizně a posklizňových úprav. V závěru vegetace byl velice silný nástup chorob v porostech máku. U těchto porostů často docházelo k výrazné redukci výnosu a snížení kvality sklizeného semene.

Významným problémem začíná být ukončení používání některých pesticidů a jejich účinných látek. Při dalším pokračování tohoto trendu bude pěstování máku velmi problematické. Musí se tedy hledat nové možnosti pesticidních zásahů, které budou směřovat k udržení kvalitní produkce makového semene při zachování či zvýšení výnosu semene.

Odhady osevu máku v ČR pro marketingový rok 2016/17 uvádějí plochu 35,5 tis. ha, což je o 9 % více než v roce minulém. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 29,3 tis. t.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce semene máku v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	12 421	11 794	0,67	7 878
1993/94	9 915	8 814	0,78	6 890
1994/95	29 266	28 726	0,57	16 471
1995/96	35 253	34 308	0,73	25 053
1996/97	14 677	14 271	0,68	9 654
1997/98	17 865	16 641	0,57	9 515
1998/99	28 513	27 881	0,74	20 524
1999/00	46 018	45 462	0,63	28 509
2000/01	31 473	29 871	0,46	13 607
2001/02	34 478	33 235	0,64	21 294
2002/03	29 638	29 637	0,57	16 918
2003/04	38 148	38 147	0,51	19 544
2004/05	27 611	27 611	0,90	24 821
2005/06	44 615	44 613	0,82	36 418

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2006/07	57 786	57 785	0,55	31 591
2007/08	56 915	56 914	0,58	33 101
2008/09	69 793	69 793	0,71	49 428
2009/10	53 623	53 623	0,61	32 692
2010/11	51 103	51 103	0,46	23 690
2011/12	31 495	31 495	0,85	26 918
2012/13	18 363	18 363	0,70	12 814
2013/14	20 250	20 250	0,69	13 911
2014/15	27 020	27 020	0,91	24 665
2015/16	32 650	32 650	0,82	26 743
2016/17 ¹⁾	35 543	35 543	0,82	29 264

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2016

Ceny makového semene

Cena makového semene je silně závislá na poptávce. V posledních letech je většina produkce máku v ČR předmětem vývozu. V některých obdobích byl významný i dovoz semen, který byl následně reexportován na světové trhy. Ceny makového semene zaznamenávají v posledních letech velmi významné změny. Rekordní ceny bylo dosaženo v marketingovém roce 2007/08, tehdy se zastavila na 68 822 Kč/t. V roce 2009/10 cena strmě klesla na 20 327 Kč/t. V roce 2013/14 dosáhla úrovně 61 809 Kč/t od tohoto období opět klesá. Dosavadní údaje za rok 2016/17 uvádějí cenu 30 970 Kč/t, což představuje propad ceny máku na polovinu během 4 let.

Průměrné roční CZV makového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kč/t	31 146	50 294	67 031	21 699	24 725	27 640	31 709	51 962	58 588	43 890	33 369

Pramen: ČSÚ

Průměrné měsíční CZV makového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1995/96	24 500	30 000	27 720	25 084	23 923	21 183	20 697	21 096	18 502	19 119	17 442	18 869	22 345
1996/97	25 659	23 833	29 642	36 830	39 882	43 372	42 980	38 029	38 756	38 833	36 203	*	35 820
1997/98	37 660	35 000	41 400	42 233	41 431	43 575	42 497	41 825	40 830	45 000	*	*	41 145
1998/99	*	31 306	29 614	28 706	27 786	29 151	32 588	35 544	37 425	*	33 400	*	31 724
1999/00	*	23 744	22 593	21 074	20 527	21 229	21 298	22 328	23 240	22 077	22 912	25 950	22 452
2000/01	27 261	34 250	36 417	40 504	40 470	40 754	42 242	40 871	42 177	43 182	42 500	*	39 148
2001/02	*	28 552	29 254	26 576	24 643	24 760	24 414	24 855	25 794	26 016	25 496	24 596	25 905
2002/03	26 457	25 256	26 084	27 492	26 653	27 629	26 459	27 346	26 699	27 647	28 589	*	26 937
2003/04	*	*	25 769	25 921	26 867	26 286	26 961	26 929	26 271	26 420	28 192	28 916	26 853
2004/05	*	*	28 421	27 902	28 312	28 595	27 901	27 754	27 924	27 484	27 697	26 476	27 847
2005/06	28 709	27 999	25 845	24 629	24 756	24 214	24 276	25 860	30 086	33 754	34 205	34 708	28 253
2006/07	*	28 354	27 163	28 466	35 542	38 019	39 090	40 916	45 825	47 519	46 742	43 552	38 290
2007/08	40 473	45 987	55 576	64 608	65 709	67 534	67 580	75 402	83 799	94 375	96 002	*	68 822

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2008/09	*	*	47 134	40 024	38 720	38 301	29 929	23 706	20 005	17 967	17 630	19 599	29 302
2009/10	22 719	22 726	20 927	21 048	22 510	21 623	20 043	19 251	19 281	17 957	18 406	17 436	20 327
2010/11	16 131	16 950	29 508	43 280	41 368	37 093	35 221	33 641	31 278	29 100	26 840	23 578	30 332
2011/12	23 366	25 545	28 089	29 671	23 490	21 862	21 465	20 752	20 153	20 690	23 878	27 657	23 885
2012/13	28 656	32 000	43 263	46 400	47 982	47 616	46 427	50 320	51 850	52 300	51 800	48 750	45 614
2013/14	45 000	*	47 633	51 030	57 955	68 981	70 564	69 995	73 125	72 000	*	*	61 809
2014/15	*	50 188	45 455	42 956	40 514	41 005	41 292	44 606	46 936	46 053	45 758	*	44 476
2015/16	*	42 100	41 329	43 186	44 288	43 353	43 813	41 766	38 692	33 469	27 708	29 159	38 988
2016/17	29 147	32 967	31 167	32 123	30 436	29 981							30 970

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s makovým semenem

Mezi nejdůležitější země, odkud se do České republiky dováží v posledních letech mák, patří Španělsko, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Austrálie. Dobré možnosti exportu české produkce jsou zejména v Rusku, Rakousku, Polsku, na Ukrajině a v Německu.

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	1 657	4 090	4 345	5 792	5 336	5 657	4 637	3 360
Hodnota v Kč/kg	26,64	27,85	22,19	23,48	42,53	53,90	42,02	33,89

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene od ledna do listopadu

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	2 155	4 301	5 400	5 340	5 889	4 876	4 648	1 626
Hodnota v Kč/kg	26,73	26,98	20,26	30,25	52,23	45,44	40,77	31,28

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene za červenec až listopad 2016

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	28 056	27 525	25 199	26 645	20 431	23 711	24 480	23 598
Hodnota v Kč/kg	25,09	25,85	29,27	31,08	49,85	55,49	49,74	38,47

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene od ledna do listopadu 2016

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	27 399	22 781	30 510	19 941	19 896	27 393	24 792	11 835
Hodnota v Kč/kg	22,58	31,12	26,93	40,23	60,74	50,05	45,03	35,64

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene za červenec až listopad 2016

Vývoz máku zaznamenal v marketingovém roce 2011/12 meziroční růst o 34 % na 30,5 tis. t. To představovalo nárůst vývozního množství o 7 729 t. Následně v marketingových letech 2012/13 až 2013/14 došlo k poklesu exportu na přibližně 20 tis. t. V roce 2015/16 vyvezené množství dosáhlo 24,8 tis. t. Hodnota vývozu zaznamenala v uplynulých několika letech značných změn. Od roku 2009/10 do roku 2013/14 postupně rostla až na 60 740 Kč/t. Během tohoto období se cena zvýšila o 38 160 Kč. Tento vývoj ceny probudil zájem o pěstování máku i v jiných zemích, kde dříve došlo k útlumu pěstování z důvodu vysoké nabídky na světových trzích a tím způsobené nízké ceny a špatné rentability. Konkurenční státy např. Turecko, Austrálie (Tasmánie) a Nizozemsko rozšířily osevní plochy máku. To se od té doby negativně podepisuje na vývozní hodnotě máku. Hodnota v marketingovém roce 2015/16 klesla na 45 030 Kč/t. To představovalo pokles ceny o 15 710 Kč, což bylo významných 26 %.

Dovoz makového semene do České republiky je v porovnání s vývozem významně nižší, část se uplatňuje při reexportu. Množství dovozu dosahují hodnot od 2,2 tis. t v marketingovém roce 2009/10 po rekordních 5,9 tis. t v roce 2013/14. V roce 2015/16 bylo dovezeno 4,6 tis. t. Dovožní hodnota kopíruje vývoj vývozních cen. V roce 2013/14 dosáhla 52 230 Kč/t a postupným snižováním ceny se v roce 2015/16 stabilizovala na 40 770 Kč/t. Poslední údaje roku 2016/17 vypovídají o propadu ceny na 31 280 Kč/t.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot u makového semene (kromě osiva) v Kč/t

Marketingový rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Ceny zemědělských výrobců v ČR	20 327	30 332	23 885	45 614	61 809	44 476	38 988
Deklarovaná vývozní hodnota	22 576	31 121	26 933	40 230	60 740	50 050	45 030
Deklarovaná dovozní hodnota	26 729	26 983	20 260	30 251	52 230	45 440	40 770

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Následující bilance poskytuje celkový pohled na vývoj nabídky a užití makového semene. Ukazuje postupný růst produkce a její uplatnění v zahraničním obchodu, ale také následný propad ve vývozu či růst zásob. V bilanci došlo ke zpětnému zpřesnění hodnot statistiky zahraničního obchodu ČSÚ z minulých let.

Bilance výroby a užití makového semene

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	53 623	51 103	31 495	18 363	20 250	27 020	32 650	35 543
Hektarový výnos	t/ha	0,61	0,46	0,85	0,7	0,69	0,91	0,82	0,82
Produkce	t	32 692	23 690	26 918	12 814	13 911	24 665	26 743	29 264
Dovoz	t	2 163	4 345	5 402	5 340	5 889	4 876	4 648	4 155
Celková nabídka	t	43 867	34 803	37 349	22 304	21 252	30 004	31 954	33 990
Potravinář. užití	t	4 500	3 500	1 500	500	500	1 800	6 390	6 680
Osivo	t	153	95	55	45	65	101	201	234
Krmiva a ztráty	t	3 347	2 405	545	0	0	0	0	0
Domácí užití celkem²⁾	t	8 000	6 000	2 100	545	565	1 901	6 591	6 914
Vývoz	t	29 099	23 774	31 099	20 307	20 224	27 540	24 792	26 460
Konečná zásoba	t	6 768	5 029	4 150	1 452	463	563	571	616

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Součástí produkce máku setého je maková sláma - makovina. Jedná se o celistvé či rozbité makovice (vyprázdněné tobolky), suché bez semen s co nejmenším zbytkem stonku. Makovina se vykupuje a zpracovává pro farmaceutický průmysl, kde slouží k výrobě morfinu. V České republice se však nezpracovává, ale tvoří součást českého agrárního vývozu. Rok 2013/14 byl jeden z nejlepších pro vývozce makoviny, celkový vývoz dosáhl 752,8 t a deklarovaná vývozní hodnota byla 11 481 Kč/t. Rok 2015/16 sice zaznamenal propad vyvezeného množství oproti předchozímu roku o 301,8 t, ale došlo k navýšení vývozní hodnoty na rekordních 13 499 Kč/t. Špatnou zprávou pro letošní rok je informace SPZO, která uvádí, že výkup makoviny v ČR tímto rokem končí. Někteří pěstitelé i nadále sklízejí mák s makovinou hlavně kvůli snížení poškození semene máku.

Zahraniční obchod s makovou slámou*

Ukazatel	MJ.	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Dovoz	t	0	0	0	0	6,05	3,81	0	0
Deklarovaná dovozní hodnota	Kč/t	-	-	-	-	109 972	111 519	-	-
Vývoz	t	2 567,7	2 287,1	1 311,1	589,0	421,7	752,8	715,5	413,7
Deklarovaná vývozní hodnota	Kč/t	7 656	8 490	6 983	8 272	8 368	11 481	7 891	13 499

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: * maková sláma čerstvá nebo sušená, také řezaná, drcená nebo v prášku

Mák byl v posledních letech zajímavou a rentabilní komoditou. Rentabilitu pěstování ovlivňují náklady na pěstování, hektarový výnos a realizační cena. Můžeme předpokládat, že průměrná výše nákladů se pohybuje kolem 25 000 Kč/ha a pro dosažení rentability je nutné, aby hektarový výnos překračoval 1 t. Mák je velmi specifická, u nás po mnoho let pěstovaná komodita, a proto lze předpokládat, že bude i nadále pěstování máku v České republice rentabilní. Předpoklad tomu dávají bohaté pěstitelské zkušenosti za předpokladu dosahování nadprůměrných sklizní o vysoké kvalitě semene s minimálním obsahem příměsí. Cílem českých pěstitelů do budoucna musí být snaha o zvyšování průměrného výnosu při současném udržení jakostních charakteristik. To je cesta, kterou se může česká produkce účinně bránit zvyšujícím se dovozům máku. Nejčastějším problémem dováženého máku je často snížená kvalita mnohdy technického máku proti standardní české produkci kvalitního potravinářského máku.

HOŘČICE

Osevní plochy hořčice zaznamenávají v průběhu posledních let významné výkyvy. Rekordním marketingovým rokem byl rok 2003/04, tehdy bylo hořčicí oseto 67,5 tis. ha. Od tohoto roku dochází k setrvalému trendu útlumu pěstování a snižování osevních ploch, od roku 2011/12 plochy nepřesáhly 20 tis. ha. V marketingovém roce 2015/16 dosáhly pěstební plochy 15,9 tis. ha. Odhady osevu pro rok 2016/17 dosahují 11,8 tis. ha. Průměrný výnos od roku 2014/15 pravidelně překračuje hranici 1 t/ha. V souvislosti s klesající výměrou klesá i celková produkce. Např. v marketingovém roce 2009/10 bylo sklizeno rekordní množství 38,7 tis. tun, naopak sklizeň pro rok 2016/17 je odhadována ve výši 12,8 tis. t.

Rozhodnutí pěstitelů o navýšení ploch hořčice v marketingovém roce 2009/10 bylo ovlivněno velmi uspokojivými CZV v letech 2007/08 a 2008/09, které dosáhly v průměru těchto marketingových roků 17 684 Kč/t, respektive 19 769 Kč/t. Proti roku 2008/09 vzrostly plochy hořčice o 15,5 tis. ha na 41,8 tis. ha. Zvýšená nabídka však ovlivnila CZV hořčičného semene, která v průměru marketingového roku 2009/10 klesla na 11 510 Kč/t. Problémy s odbytem a nízké CZV ovlivnily osevy v následujících letech. Pro m. rok 2014/15 oseli pěstitelé 18,5 tis. ha hořčicí. Průměrný výnos dosáhl 1,07 t/ha, celková produkce dosáhla 19,8 tis. t. V roce 2015/16 poklesly pěstební plochy na 15,9 tis. ha, výnos zůstal zachován na 1,07 t/ha, proto došlo k poklesu celkové produkce na 16,9 tis. t hořčičného semene.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene hořčice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1999/00	39 927	39 423	1,14	44 930
2000/01	15 512	14 986	0,94	14 158
2001/02	21 009	19 720	0,95	18 800
2002/03	35 797	35 798	0,90	32 213
2003/04	67 457	67 458	0,88	59 589
2004/05	41 291	41 289	1,05	43 234
2005/06	27 085	27 086	0,95	25 700
2006/07	21 167	21 166	0,76	16 044
2007/08	21 349	21 348	0,60	12 802
2008/09	26 246	26 246	0,89	23 290
2009/10	41 790	41 790	0,92	38 651
2010/11	26 819	26 819	0,58	15 586
2011/12	18 122	18 122	0,93	16 833
2012/13	16 949	16 949	0,91	15 466
2013/14	16 472	16 472	0,81	13 378
2014/15	18 452	18 452	1,07	19 835
2015/16	15 874	15 874	1,07	16 941
2016/17 ¹⁾	11 770	11 770	1,09	12 771

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2016

Ceny semene hořčice

Hořčičné semeno je další vhodnou vývozní komoditou, dlouhodobé statistiky vypovídají o vývozu přibližně 60 % sklizených semen. Vzhledem ke zvyšujícímu se vlivu greeningu je často hořčice využívána do luskovinoobilních směsek nebo zeleného hnojení. Tvorba ceny je silně závislá na situaci na zahraničních trzích. Do roku 2005/06 byla Česká republika s pravidelným vývozem vyšším než 22 tis. t hořčičného semene jedním z nejvýznamnějších pěstitelů a vývozců této komodity v Evropě. Po marketingovém roce 2006/07 začalo docházet k výkyvům poptávky po hořčičném semeni. Ta byla způsobena vstupem asijské produkce na světové trhy. Z těchto důvodů se pěstitelé začali zaměřovat na pěstování rentabilnějších plodin, hlavně máku a řepky olejné. Tento trend lze doložit CZV, které od roku 2008 postupně klesaly z 20 281 Kč/t na 9 695 Kč/t v roce 2011. Rok 2012 znamenal oživení trhu a ceny dosáhly 15 132 Kč/t, rekordní ceny bylo dosaženo v roce 2014 18 694 Kč/t. Rok 2016 byl opět charakteristický poklesem ceny na úroveň 15 339 Kč/t.

Průměrné roční CZV semene hořčice za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kč/t	20 281	16 363	11 375	9 695	15 132	18 221	18 694	16 327	15 339

Pramen: ČSÚ

Průměrné měsíční (roční) CZV hořčičného semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2001/02	10 420	7 475	9 861	10 600	11 443	12 438	13 050	12 543	13 654	*	*	*	11 276
2002/03	*	*	10 294	11 612	11 663	11 132	10 840	12 349	10 994	11 956	13 251	*	11 566
2003/04	11 226	8 766	8 679	9 224	8 519	9 436	9 729	10 358	9 928	9 792	9 332	8 498	9 457
2004/05	8 950	8 882	8 213	6 575	7 946	8 455	8 012	9 358	9 220	8 686	8 257	7 816	8 364
2005/06	7 780	7 689	6 362	5 663	6 654	7 605	6 900	6 690	8 500	8 000	7 776	7 711	7 278
2006/07	*	6 457	6 788	8 643	7 328	8 578	9 246	9 887	10 300	9 707	*	8 210	8 514
2007/08	*	*	14 217	15 928	15 946	16 104	*	*	*	*	22 000	21 910	17 684
2008/09	27 177	*	18 539	18 364	20 153	17 443	17 006	18 611	17 292	22 010	*	21 098	19 769
2009/10	*	*	10 593	10 518	13 201	10 411	11 745	15 059	10 421	8 769	11 992	12 387	11 510
2010/11	8 206	14 112	12 513	11 267	8 979	11 054	8 309	*	6 885	7 371	9 460	*	9 816
2011/12	8 863	*	11 411	10 645	12 898	14 918	14 657	14 318	14 150	14 857	14 892	14 562	13 288
2012/13	14 683	16 424	15 637	14 745	16 155	16 507	16 711	15 426	16 700	19 395	*	16 375	16 251
2013/14	*	19 632	19 653	18 341	*	18 083	19 582	21 088	19 147	19 967	*	*	19 437
2014/15	*	*	15 370	17 819	17 286	17 673	16 969	18 354	14 258	17 433	*	*	16 895
2015/16	*	18 167	17 000	11 137	17 306	*	*	*	*	*	*	15 500	15 822
2016/17	*	*	18 211	*	14 250	*	*	*	*	*	*	*	16 230

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Zahraniční obchod se semenem hořčice

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	1 209	3 323	2 284	962	1 759	2 759	3 023	1 976
Hodnota Kč/t	12 979	8 064	10 543	15 967	19 378	18 136	12 600	13 683

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	1 867	3 793	1 045	1 334	2 072	3 145	2 501	1 163
Hodnota Kč/t	9 877	8 547	13 613	17 620	20 083	14 846	13 455	12 382

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene za červenec až listopad 2016

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	7 438	8 736	6 296	6 476	4 105	4 355	3 126	2 496
Hodnota Kč/t	16 869	8 867	11 455	16 109	22 232	17 037	13 060	12 295

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	10 647	4 294	7 107	4 606	3 127	4 339	2 797	1 425
Hodnota Kč/t	10 043	10 181	13 835	20 471	23 694	12 922	13 218	11 807

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene za červenec až listopad 2016

Od roku 2010 do roku 2016 se většina hořčičného semene dovezla z Ukrajiny 1 1 482 t, Německa 1 448 t, Ruska 1 410 t, Polska 718 t, Kanady 512 t, a Moldavska 174 t. Mezi dominantní odběratele za toto období patřily Německo 23 622 t, Polsko 6 905 t, Slovensko 1 323 t, Nizozemsko 1 297 t a Rakousko 875 t. V marketingovém roce 2009/10 dosahoval vývoz 10 647 t a dovoz byl pouhých 1 867 t, to bylo pouhých 18 % vývozu. V marketingovém roce 2015/16 se množství vývozu 2 797 t a dovozu 2 501 t začalo téměř vyrovnávat.

Bilance výroby a užití hořčičného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	41 790	26 819	18 122	16 949	16 472	18 452	15 874	11 770
Hektarový výnos	t/ha	0,92	0,58	0,93	0,91	0,81	1,07	1,07	1,09
Produkce	t	38 651	15 586	16 833	15 466	13 378	19 835	16 941	12 771
Dovoz	t	2 040	3 915	1 084	1 395	2 163	3 353	2 715	4 100
Celková nabídka	t	41 876	29 591	24 765	18 682	16 763	25 083	22 091	18 669
Domácí užití celkem ²⁾	t	12 000	12 000	9 000	4 000	5 000	11 000	11 000	10 000
Vývoz	t	19 786	10 743	13 944	13 460	9 868	11 648	9 293	6 500
Konečná zásoba	t	10 090	6 848	1 821	1 222	1 895	2 435	1 798	2 169

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

V marketingovém roce 2014/15 bylo vyvezeno 11,6 tis. t hořčičného semene včetně osiva a konečné zásoby stouply na 2,4 tis. t. V marketingovém roce 2015/16 vlivem nižší sklizně hořčičného semene došlo k poklesu konečných zásob na 1,8 tis. t. Předběžné výsledky pro rok 2016/17 počítají s dalším snížením celkové sklizně na 12,8 tis. t, které by mělo způsobit zvýšení dovozu na 4,1 tis. t. a pokles vývozu na 6,5 tis. t, což je meziroční propad exportu o 2,8 tis. t.

LEN OLEJNÝ

Plochy olejného lnu se od marketingového roku 2012/13 stabilně drží pod hranicí 2 tis. ha. V roce 2015/16 plochy dosahovaly 1,6 tis. ha, to představuje pouhých 22 % z rekordní výměry v roce 2006/07. Dosahovaný výnos v několika posledních letech se pohybuje okolo 1,3 t/ha.

Světové plochy pěstování lnu prošly v posledních letech značnými změnami osevních výměr. V roce 2005 přesahovaly světové produkční plochy olejného lnu 2 860 tis. ha, ale do roku 2011 poklesly na 2 011 tis. ha. V posledních letech začínají podle statistik FAO světové plochy i produkce lnu olejného opět mírně stoupat. V roce 2014 se plochy opět mírně rozrostly na 2 600 tis. ha.

Celková světová produkce semene lnu olejného činila v roce 2005 celkem 2 757 tis. t a do roku 2011 s mírnými výkyvy poklesla na 1 850 tis. t. Dle Faostatu dosáhla v roce 2014 světová produkce lnu 2 564 tis. t.

Statistické zdroje vykazují vždy prodlevu v rámci sledování ploch i výnosových a produkčních parametrů, proto údaje Faostatu uvádějí pouze data do roku 2014. Světová plocha olejného lnu se meziročně stále zvyšuje. Největšími světovými producenty semen olejného lnu posledních let jsou Kanada, Rusko, Čína, Indie a Kazachstán. Velké rozšíření ploch v Rusku a v Kazachstánu, které se do roku 2009 pohybovaly v řádech desítek tisíc hektarů, přináší nový a nezanedbatelný zdroj importu lněného semene do České republiky s reálnou možností ovlivnění ceny produktu. V Evropě, vlivem rozšiřování ploch, se v posledních letech udržují osevní plochy na průměrné hranici 0,522 mil. ha, v rozmezí 0,479 mil. ha v roce 2011 až 0,568 mil. ha v roce 2014. Průměrné hektarové výnosy jednotlivých producentů ukazují erudovanost technologie pěstování. Velká sklizňová plocha v Indii poskytuje pouze velmi nízký hektarový výnos 0,392 t/ha. Podprůměrné výnosy byly zjištěny také v Bělorusku, Kazachstánu a Rusku. Průměrný výnos semen ve světovém měřítku činil 0,986 t/ha, v Evropě byl mírně nižší 0,973 t/ha.

Sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene lnu olejného v ČR

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1992/93	1 080	1,50	1 620
1993/94	780	1,58	1 232
1994/95	1 072	1,27	1 361
1995/96	752	1,30	978
1996/97	407	1,36	553
1997/98	312	1,21	377
1998/99	646	1,40	904
1999/00	2 251	1,57	3 535
2000/01	1 700	1,35	2 295
2001/02	3 046	0,85	2 603
2002/03	2 385	1,00	2 386
2003/04	5 345	0,91	4 848
2004/05	2 154	1,45	3 119
2005/06	7 335	1,21	8 851
2006/07	7 869	1,02	7 990
2007/08	2 642	0,66	1 742
2008/09	1 171	1,20	1 405
2009/10	2 631	1,63	4 291

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2010/11	4 094	0,96	3 928
2011/12	2 475	1,39	3 433
2012/13	1 683	1,29	2 402
2013/14	1 513	1,37	2 066
2014/15	1 813	1,32	2 390
2015/16	1 599	1,33	2 127
2016/17 ¹⁾	1 481	1,35	1 999

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ soupis ploch osevů ČSÚ, hektarový výnos a celková produkce kvalifikovaný odhad MZe ČR

Na jedné straně dochází k rozšíření pěstebních ploch v Evropě, ovšem v České republice zaznamenáváme mírný pokles ploch na straně druhé. Zejména v posledních dvou letech plochy olejného lnu v ČR ukazují snižující trend. V roce 2014 došlo k mírnému navýšení osetých ploch z 1 513 ha na 1 813 ha, ale v roce 2015 naopak k mírnému poklesu na 1 599 ha a v roce 2016 činila plocha již jenom 1 481 ha. V roce 2016, podobně jako v předcházejících letech, je olejný len v ČR pěstován nejvíce v krajích Olomouckém, Středočeském, Královéhradeckém, Ústeckém a Pardubickém. Tyto oblasti jsou vhodné pro pěstování olejného lnu a plně odpovídají jeho pěstebním nárokům.

Dle údajů Svazu pěstitelů a zpracovatelů olejnin byly letošní výnosy semen olejného lnu z osevních ploch v ČR odrůdově i místně rozdílné. Vhodné lokality vykazovaly výnos v rozmezí 1,2 – 2,5 t/ha u méně vhodných lokalit byl výnos do 1,2 t/ha.

V roce 2016, oproti předchozímu roku, byla určitá část stonku olejného lnu tírensky zpracována v sousedním Polsku. Výsledný produkt byl využit pro výrobu technických textilií a směsných komponentů. V naší republice nebyl zjištěn významnější posun ve prospěch olejného lnu v oblasti dalšího zpracování využitím stonku či vlákna. V současné době je ve výstavbě kapacita zpracování stonku pro konopí seté, která by mohla být plně využita i pro zpracování olejného lnu.

Ceny lněného semene

Průměrné ceny zemědělských výrobců zaznamenaly v posledních letech růst, v roce 2010 byly na úrovni 11 073 Kč/t. Od roku 2014 přesahují 17 000 Kč/t, poslední známá cena z roku 2016 byla 17 434 Kč/t. Tyto ceny jsou tvořeny z cen semene pro technické a krmivářské použití, které jsou doplněny cenou semene pro potravinářství. V dlouhodobém průměru činí cena pro krmivářské užití pouze 54,7 % ceny semene pro potravinářskou výrobu.

Průměrné roční CZV lněného semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kč/t	13 789	14 437	11 073	12 611	13 370	16 191	17 632	17 961	17 434

Pramen: ČSÚ

Sledování průměrných cen lněného semene Českým statistickým úřadem vykazuje rozsáhlé výpadky dat. Pro minimální počet dostupných statistických údajů jsou uvedeny pouze průměrné roční ceny.

Průměrné roční CZV lněného semene za marketingový rok

Marketingový rok	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2015/16	2016/17 ¹⁾
Kč/t	14 890	12 167	11 749	12 663	16 312	16 920	17 855	*

Pramen: ČSÚ, přepočít MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ Údaje za jednotlivé měsíce marketingového roku 2014/15 a 2016/17 nejsou k dispozici

Zahraniční obchod se lněným semenem**Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok**

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	1 796	1 760	1 447	1 173	2 463	3 169	3 502	5 163
Hodnota v Kč/t	11 548	13 296	13 168	14 113	16 186	15 279	14 960	13 612

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene od ledna do listopadu

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	1 936	2 154	1 623	1 460	2 794	3 328	4 460	2 644
Hodnota v Kč/t	11 735	10 088	8 931	16 776	15 503	15 380	13 709	13 614

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene za červenec až listopad 2016

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	1 797	1 546	3 053	3 290	4 013	3 213	2 717	5 586
Hodnota v Kč/t	8 267	13 236	14 552	15 349	16 851	15 561	14 481	16 693

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene od ledna do listopadu

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	1 997	1 577	4 230	1 926	4 206	3 526	3 153	3 774
Hodnota v Kč/t	12 025	14 880	13 577	20 785	16 735	14 259	15 182	17 017

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene za červenec až listopad 2016

Bilance výroby a užití lněného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Produkce	t	4 291	3 928	3 433	2 402	2 066	2 390	2 127	1 999
Dovoz	t	1 984	2 228	1 629	1 491	2 794	3 421	4 508	4 600
Celková nabídka	t	6 363	6 275	5 820	3 951	5 341	5 952	7 017	7 230
Domácí užití celkem ²⁾	t	3 500	3 500	1 000	1 500	900	2 000	3 100	3 000
Vývoz	t	2 744	2 017	4 762	1 970	4 300	3 570	3 286	3 500
Konečná zásoba	t	119	758	58	481	141	382	631	730

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Len olejný má v ČR dlouhou tradici pěstování a zaslouženě se řadí mezi důležité olejniny. Pěstitelské plochy lnu v ČR jsou dlouhodobě nízké a jejich celková výměra meziročně značně kolísá. V současné době se pěstuje pouze len olejný, produkce přádného lnu byla ukončena v roce 2010. Sklizené semeno lnu olejného se používá především v potravinářském průmyslu. I přes nízké pěstitelské plochy i nadále pokračuje šlechtění a registrace nových odrůd lnu olejného. Stejně, jako v předchozích letech, byl i v roce 2016 zjištěn průkazný vliv odrůdy na výnos semen. Všechny současné odrůdy prokazují vysokou schopnost produkce semen. Důležitým předpokladem úspěšného pěstování je potřeba přihlídnout k místním půdně-klimatickým podmínkám. Pro pěstitele se naskýtá široká možnost využití nových vysoce kvalitních a plastických odrůd.

SÓJA LUŠTINATÁ

Pěstování a používání sóji získává v posledních letech na významu. Hlavní směry využití sóji jsou v potravinářství a krmivářství. Současné trendy racionální výživy hojně využívají tuto komoditu jako zdroj hodnotných bílkovin. Ty nacházejí velmi dobré využití např. při použití ve vegetariánských směrech stravování. Mezi hlavní potravinářské produkty této plodiny se řadí sójový olej, mouka, mléko, sýr tofu, omáčka a další sójové pochutiny. Neméně významným využitím sóji je její uplatnění jako krmivo. Využívají se nejen drcené sójové boby, ale větší význam má použití odpadních surovin po lisování sójového oleje. Těmito zbytky jsou pokrutiny a extrahované šroty. Krmiva obsahující sóju jsou charakteristické vysokou energetickou hodnotou a zdrojem kvalitních bílkovin. Jejich vlastnosti jsou velmi dobře využitelné v krmných dávkách vysokoprodukčních dojnic. Stále se zvyšujícím problémem v současnosti je zkrmování geneticky modifikované sóji dovážené z amerického kontinentu. Některé mlékárny odmítají vykupovat a dále zpracovávat mléko od dojnic krmených GMO plodinami. V této souvislosti dochází ke snahám o rozšíření pěstování nemodifikované sóji ve středoevropském regionu. Stále častěji se ozývají názory tvrdící, že pěstování moderních odrůd sóji, často kanadské provenience, je v podmínkách České republiky velmi perspektivní. Výhodou pěstování sóji je schopnost fixace vzdušného dusíku symbiotickými bakteriemi. To snižuje nároky na použití hnojiv a celkově zlepšuje stav půdy.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce sóji v České republice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	3 727	3 727	1,72	6 727
1999/00	397	143	1,53	219
2000/01	1 916	1 884	1,25	2 348
2001/02	2 743	2 706	1,59	4 301
2002/03	3 002	3 002	2,13	6 391
2003/04	7 696	7 698	1,55	11 918
2004/05	9 006	9 007	1,43	12 910
2005/06	9 276	9 275	2,04	18 893
2006/07	9 641	9 640	1,85	17 847
2007/08	7 525	7 523	1,75	13 175
2008/09	4 339	4 339	2,17	9 419
2009/10	6 046	6 046	2,26	13 641
2010/11	9 472	9 472	1,70	16 135
2011/12	7 584	7 584	2,36	17 934
2012/13	5 742	5 742	2,29	13 149
2013/14	6 507	6 507	2,07	13 471
2014/15	7 242	7 242	2,28	16 493
2015/16	12 311	12 311	1,64	20 238
2016/17 ¹⁾	10 608	10 608	2,40	25 492

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2016

Zhodnocení pěstování a vlivy počasí

Relativně silné noční a ranní mrazy (až $-6\text{ }^{\circ}\text{C}$) v závěru dubna 2016 vyšeté sóji neublížily. Většinou plodin prospěl i teplotně a srážkově normální a vcelku slunný květen, i když v jeho polovině (15.–17. 5.) se opět vyskytly ranní mrazíky. Poškození sóji bylo zaznamenáno jen lokálně a v minimální, téměř nepozorovatelné intenzitě. Její porosty, i přes často opožděné výsevy, se vyvíjely vcelku uspokojivě. Na přelomu května a června, při cyklonálním průběhu počasí s četnými bouřkami a přivalovými dešti, byla řada porostů ve středních, severních a východních Čechách postižena krupobitím. U postižených porostů sóji došlo k redukci vzešlých rostlin, přičemž vyspělejší rostliny byly poškozeny výrazněji.

Velmi teplé a na větší části republiky sušší až suché září prospělo zrání a sklizni sóji i ostatních plodin s delší vegetační dobou. Na přelomu září a října se prudce ochladilo a začalo pršet. Ranní mrazíky se však nevyskytovaly. Rozbahněný povrch půdy silně komplikoval, až znemožňoval sklizeň sóji. Proto část ploch nebyla ke konci října ještě sklizena.

V rámci ČR byly v roce 2016 výnosy sóji oproti předchozímu roku velmi dobré, výjimkou byly pouze menší oblasti postižené suchem, např. část Pardubicka. Na tvorbu výnosu pozitivně působil především příznivější vláhový režim půdy. Dle dostupných údajů byly výnosy sóji v poloprovozních pokusech (Studeněves, Slovec a Skalička) rovněž více než uspokojivé a pohybovaly se v rozmezí 2,4–4,7 t/ha, v závislosti na odrůdě, zejména však na půdně-klimatických podmínkách.

Oproti loňskému velmi suchému a teplému průběhu vegetace, kdy byl u porostů sóji problém se silným výskytem svilušky chmelové (*Tetranychus urticae* Koch.), byl v letošním relativně vlhčím vegetačním období zaznamenán občasný výskyt hlízenky (*Sclerotinia sclerotiorum*) a místy i peronospor (*Peronospora manshurica*).

Zahraniční obchod ČR se sójovými boby

Mezi hlavní země, které se dlouhodobě podílejí na dovozu sójových bobů do České republiky, patří Německo, Nizozemsko, Slovensko, Belgie, Rakousko a Ukrajina. Vývoz sójových bobů z České republiky je v porovnání s dovozem méně významný.

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	24 326	23 648	29 727	28 767	36 901	34 766	20 422	16 607
Hodnota Kč/t	8 976	8 333	8 617	9 285	11 520	11 317	10 348	9 773

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz sójových bobů od ledna do listopadu

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	22 831	26 965	28 285	36 628	34 296	27 181	19 704	6 680
Hodnota Kč/t	8 608	8 506	8 609	10 683	11 496	11 074	9 761	9 895

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz za červenec až listopad 2016

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Množství v t	494	622	2 111	5 936	1 707	5 551	3 993	3 897
Hodnota Kč/t	10 235	9 325	9 454	10 967	13 442	13 036	12 487	11 581

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz sójových bobů od ledna do listopadu

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Množství v t	432	1 657	4 178	3 207	5 476	2 945	4 498	1 765
Hodnota Kč/t	10 221	9 354	9 669	12 505	13 403	12 909	12 018	10533

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz za červenec až listopad 2016

Na konci října 2016 byla potvrzena rekordní prognóza celosvětové produkce sóji. Produkce dosáhla 330,9 mil. tun, to je meziroční navýšení o 17,7 mil. tun, to představuje 5,7 %. Odhady zpracování sóji v členských státech EU pro sezónu 2016/17 předpovídají množství 15,4 mil. t sóji. Tento údaj představuje meziroční zvýšení zpracování o 400 000 tun.

Světové ceny sóji jsou ovlivňovány zákony trhu. Významný vliv na tvorbu ceny mají zejména zámořské trendy nabídky a poptávky. Burzovní ceny vypovídají o růstu ceny o 780 Kč/t (9 %) v závěru roku 2016.

Bilance výroby a užití sóji

Ukazatel	MJ.	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	6 046	9 472	7 584	5 742	6 507	7 242	12 311	10 608
Hektarový výnos	t/ha	2,26	1,70	2,36	2,29	2,07	2,28	1,64	2,40
Produkce	t	13 641	16 135	17 934	13 149	13 471	16 493	20 238	25 492
Dovoz	t	23 174	27 260	29 048	37 559	35 377	36 570	54 321	52 000
Celková nabídka	t	38 805	45 155	48 857	52 408	50 656	54 463	75 952	78 492
Domácí užití celkem ²⁾	t	36 035	41 298	41 808	45 751	42 158	48 971	68 587	67 400
Vývoz	t	1 010	1 982	5 349	4 849	7 098	4 099	6 365	6 300
Konečná zásoba ²⁾	t	1 760	1 875	1 700	1 808	1 400	1 393	1 000	4 792

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský každoročně publikuje Seznam doporučených odrůd (SDO) sóje s cílem usnadnit pěstitelům, zpracovatelům i množitelům orientaci v poměrně širokém sortimentu nabízených odrůd. Seznam jako zdroj nezávislých a objektivních informací vychází z výsledků víceletých odrůdových pokusů (2012-2015) prováděných v poměrně široké síti zkušebních stanic ÚKZÚZ a spolupracujících organizací. Doporučené odrůdy prokázaly v rámci těchto zkoušek velmi dobré výsledky a svými vlastnostmi tak potvrdily svoji vhodnost pro pěstování v půdně-klimatických podmínkách ČR. Výnos semene ve vztahu k ranosti, odolnost proti poléhání, výška nasazení prvního lusu, odolnost proti napadení chorobami, obsah dusíkatých látek a tuku jsou výchozí kritéria pro hodnocení a doporučení odrůd sóji.

Odrůdy sóji jsou v SDO zařazeny do tří ranostních skupin podle délky vegetační doby. Seznam obsahuje dvě velmi rané, pět raných a jednu středně ranou odrůdu.

Plochy sóji v ČR se dlouhodobě pohybují pod 10 tis. ha. Pouze výměra roku 2015/16 byla vyčíslena na 12,3 tis. ha., údaje pro rok 2016/17 předběžně uvádějí plochu 10,6 tis. ha. Z těchto čísel lze odhadovat, že se plochy budou do budoucna rozšiřovat. Nezbytnou podmínkou úspěšného pěstování bude dodržování správné pěstitelské praxe.

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Podle údajů USDA se od marketingového roku 1993/94 (229,1 mil. t) do roku 2013/14, tj. během 21 let, zvýšila světová produkce hlavních druhů olejnin o 134 % na 536,1 mil. t a světová spotřeba rostlinných olejů vzrostla o 169 % na 171,3 mil. t. Za stejné období se podle stejného zdroje zvýšila globální spotřeba pokrutin a šrotů olejnin o 125 % na 293,9 mil. t. Mnoho let je patrný trend zvyšující se světové spotřeby rostlinných olejů. Oleje jsou využívány nejen pro potravinářství, ale i k technickému využití a v neposlední řadě ke krmivářským účelům. Díky takto širokým možnostem využití dochází k rozšiřování světových pěstebních ploch olejnin a další intenzifikaci pěstování. To je mnohdy doprovázeno negativními vlivy, jako je např. nerespektování dobré pěstitelské praxe plodin na zemědělských pozemcích. Se stále zvyšující se spotřebou palmového oleje dochází k rozšiřování palmových plantáží na úkor pralesů apod.

Celosvětový vývoj produkce a spotřeby olejnin, rostlinných olejů, pokrutin a šrotů olejnin

Globální ukazatele	Mj.	1993/94	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16 ¹⁾	2016/17 ²⁾
Celková sklizňová plocha olejnin	mil. ha	116,30	248,48	255,25	258,77	263,73	263,81	264,35
Celková produkce olejnin	mil. t	229,10	446,79	474,90	505,59	536,08	551,23	554,66
Celková produkce rostlinných olejů	mil. t	63,50	156,95	160,59	169,56	176,05	177,20	186,45
Celková spotřeba rostlinných olejů	mil. t	63,70	151,44	157,00	165,35	171,34	178,71	184,81
Konečná zásoba rostlinných olejů	mil. t	6,00	17,34	17,04	17,35	19,23	19,53	17,97
Celková produkce šrotů olejnin	mil. t	131,50	267,14	268,54	280,22	299,49	307,06	319,30
Celková spotřeba šrotů olejnin	mil. t	130,60	262,95	264,57	275,12	293,87	304,39	315,97
Konečná zásoba šrotů olejnin	mil. t	6,00	12,41	10,98	12,44	14,44	14,31	13,52

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA listopad 2016

Poznámka: ¹⁾ předběžné údaje

²⁾ kvalifikovaný odhad z listopadu 2016

Využití a zpracování olejnin v ČR

Možnosti využití řepkového semene doznaly v posledním desetiletí výrazných změn. V minulosti byla většina produkce využívána k potravinářským a krmivářským účelům. V posledních letech došlo k masivnímu rozvoji produkce biopaliv. Produkce 1,5 tis. t řepkové bionafty z roku 1992 stoupla na 200 tis. t v roce 2011. V roce 2013 bylo vyrobeno 181 tis. t FAME a v roce 2014 více než 219 tis. t FAME. Rok 2015 byl ve znamení poklesu domácí produkce, ta meziročně poklesla o 23 % na konečných 168 tis. t. Výrazně se změnily též poměry v dovozu a vývozu rostlinných olejů a tuků. Jejich vysoké dovozy jsou převážně ve formě základního zpracování nebo již finálních výrobků. Tuzemská produkce tukového průmyslu se snaží prosadit na zahraničních trzích. Z následující tabulky je zřejmé, že v marketingovém roce 2015/16 došlo k poklesu hodnoty vývozu olejnin ze 7 220 mil. Kč na 4 853 mil. Kč. Oproti tomu vzrostla hodnota vyvezených olejů z 9 695 mil. Kč na 12 660 mil. Kč.

Statistická hodnota zahraničního obchodu ČR s olejinami a jejich produkty (v mil. Kč)

Ukazatel	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16	
	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Olejiny (KN 1201-1208)	4 515,3	6 809,4	3 177,1	7 268,1	3 440,6	7 219,8	4 035,8	4 853,1
z toho								
semeno řepky	2 994,0	4 575,0	1 012,7	5 159,9	1 283,7	5 057,4	1 433,9	3 023,2
semeno máku	161,6	819,7	307,6	1 225,5	221,6	1 378,5	191,0	1 119,9
Rostlinné oleje (KN 1507-1515)	3 576,3	8 609,0	5 593,3	9 274,4	6 142,1	9 694,8	8 610,8	12 659,5
z toho								
řepkové oleje	1 117,0	7 850,2	3 083,0	7 828,4	3 663,5	8 512,2	5 896,0	11 199,0
sójové oleje	202,3	5,7	209,2	42,8	151,8	8,3	181,4	3,3
palmové oleje	459,6	10,9	441,8	11,6	421,9	12,7	3,4	0,6
Margariny (KN 1517)	1 806,1	159,0	1 785,6	136,0	1 664,3	108,1	1 536,7	84,6
Šroty a pokrutiny olejin (SITC 0813)	4 589,2	1 849,0	4 521,8	1 972,2	4 680,4	2 270,5	4 317,3	2 623,1
Hodnota celkem	14 486,9	17 426,4	20 132,1	32 918,9	21 669,9	34 262,3	26 206,3	35 566,3
Obchodní saldo	2 939,5		12 786,8		12 592,4		9 360,0	

Pramen: Statistika zahraničního obchodu, ČSÚ

Pro zahraniční agrární obchod České republiky představuje vývoz řepkového semene i řepkových olejů zajímavý obchodní potenciál. Proto je zřejmý trend zvyšujícího se vývozu zejména u rostlinných olejů. Významný podíl mezi krmivými používanými v ČR zaujímá využití extrahovaných šrotů a pokrutin po zpracování olejin. Tuzemská spotřeba krmiv je velmi významně kryta dovozy sójových extrahovaných šrotů. V současnosti stoupá vývoz českých řepkových šrotů a pokrutin.

Spotřeba a ceny rostlinných olejů a tuků v ČR

Dle sledování spotřeby rostlinných olejů a tuků prováděné ČSÚ je patrné několik dlouhodobých trendů. Dlouhodobá spotřeba rostlinných olejů a tuků stagnuje v rozmezí 16,0 až 17,0 kg/obyv. za rok. Od roku 2006 (9,4 kg/obyv. za rok) každoročně vzrůstá spotřeba jedlých rostlinných olejů, v roce 2015 dosáhla rovných 10,0 kg/obyv. za rok. Nabídka olejů se stále rozšiřuje a zákazníci jsou lépe informováni o vhodnosti používání jednotlivých druhů rostlinných olejů. Stále vyšší oblíbenosti doznávají řepkové a olivové oleje. Ve spotřebě másla je také zřejmý trend zvyšující se spotřeby ze 4,2 kg/obyv. za rok v roce 2007 na 5,5 kg/obyv. za rok v roce 2015. Proti tomu spotřeba sádla zaznamenala nepatrný pokles ze 4,7 kg/obyv. za rok v letech 2006 - 2008 na současných 4,4 kg/obyv. za rok.

S rozšiřující se nabídkou jsou na trhu dostupné kromě běžných olejů (řepkový, slunečnicový, olivový) i další méně známé druhy (palmový, kukuřičný, sójový, arašídový).

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků v ČR (v kg/obyv. za rok)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
JROT*	16,5	16,3	16,0	15,9	16,3	16,3	16,4	16,9	17,2	17,0
z toho JRO**	9,4	9,4	9,4	9,5	9,6	9,7	9,7	9,9	10,1	10,0
Máslo	4,4	4,2	4,7	5,0	4,9	5,0	5,2	5,1	5,1	5,5
Sádlo	4,7	4,7	4,7	4,5	4,7	4,8	4,7	4,5	4,5	4,4

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * Jedlé rostlinné oleje a tuky

** Jedlé rostlinné oleje

Ceny průmyslových výrobců řepkových olejů v Kč/t

Marketing. rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Řepkový olej surový												
2002/03	17 147	17 047	16 713	16 913	17 180	17 180	17 480	17 813	17 813	17 813	17 813	17 813
2003/04	17 813	18 233	18 237	18 345	18 510	18 540	18 840	18 865	19 246	19 353	19 702	19 603
2004/05	19 603	18 270	17 095	17 502	17 509	17 041	16 341	16 290	16 242	16 024	16 033	15 719
2005/06	15 860	15 653	15 531	15 597	15 633	15 806	15 918	18 077	18 082	18 212	18 307	18 339
2006/07	18 391	18 429	18 600	18 543	18 639	18 604	18 653	18 550	18 527	18 321	17 808	17 860
2007/08	18 070	18 146	18 348	19 099	20 240	21 518	21 534	23 066	23 129	23 129	23 129	23 416
2008/09	23 416	23 154	23 294	23 493	22 592	21 665	20 716	19 016	19 279	19 226	18 946	18 916
2009/10	18 920	18 807	18 731	18 809	18 840	18 871	18 904	18 942	18 828	18 810	18 897	18 863
2010/11	18 861	19 043	19 313	19 582	19 834	23 135	25 195	25 336	25 008	25 372	24 661	24 630
2011/12	25 036	24 033	24 701	24 908	24 996	25 293	25 078	24 902	26 553	24 589	25 328	24 816
2012/13	24 842	25 017	24 432	27 149	27 195	24 357	24 105	24 119	23 995	23 950	23 967	23 743
2013/14	23 829	21 758	21 393	21 150	20 884	21 326	20 903	20 646	20 298	20 079	20 312	20 694
2014/15	19 646	19 996	19 810	19 250	19 015	18 831	18 498	18 567	18 830	19 296	19 641	19 280
2015/16	19 456	19 789	19 354	19 157	19 437							

Pramen: ČSÚ

Zahraniční obchod České republiky s rostlinnými oleji a tuky

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Řepkový	45 948,3	48 559,7	103 790,9	160 740,2	239 263,9	254 035,5
Slunečnicový ²⁾	41 818,1	50 527,8	42 805,6	45 246,0	52 927,3	35 612,0
Sójový	18 754,9	9 442,1	7 807,5	9 053,3	9 276,1	8 828,2
Palmový	18 721,1	18 251,5	19 201,5	18 061,9	17 619,7	20 207,2
Kokosový	1 766,3	2 151,0	2 518,9	2 879,0	3 040,4	2 746,5
Lněný	798,4	689,0	458,5	920,2	803,7	646,2
Olivový ³⁾	6 802,1	5 619,2	6 047,5	11 513,5	6 997,2	10 835,6
Ostatní ⁴⁾	1 615,6	1 626,8	957,6	1 519,8	1 749,8	1 911,9
Oleje celkem	136 224,8	136 867,1	183 588,0	249 933,9	331 678,1	334 823,1

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Řepkový	53 344,9	49 901,5	146 655,0	172 930,6	290 607,6	95 994,4
Slunečnicový ²⁾	51 353,9	42 593,0	40 095,9	47 093,8	50 387,2	16 834,0
Sójový	17 251,5	7 345,6	9 526,3	7 769,0	9 734,4	4 128,3
Palmový	18 155,5	18 542,7	18 535,4	17 272,1	20 454,0	9 118,8
Kokosový	1 742,6	2 335,7	2 585,9	2 854,8	3 164,0	964,4
Lněný	693,7	503,2	591,3	1 120,7	684,5	227,3
Olivový ³⁾	6 358,4	5 431,2	7 011,9	11 179,6	9 161,2	5 169,9
Ostatní ⁴⁾	1 671,2	1 340,5	1 597,1	1 469,6	1 850,0	904,1
Oleje celkem	150 571,7	127 993,4	226 598,8	261 690,2	386 042,9	133 341,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2016

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Řepkový	156 779,0	330 984,7	325 829,6	391 836,0	525 335,0	463 458,4
Slunečnicový ²⁾	3 879,6	15 798,4	29 410,1	55 345,8	53 577,8	41 574,4
Sójový	1 309,9	202,5	202,2	2 218,2	299,3	32,1
Palmový	308,2	214,0	432,7	390,7	615,9	779,2
Kokosový	227,9	138,5	165,2	289,8	291,5	276,7
Lněný	125,3	5,3	5,9	8,8	15,8	14,6
Olivový ³⁾	706,5	433,8	1 441,1	1 091,6	926,8	910,1
Ostatní ⁴⁾	80,2	1 018,7	4 690,1	1 965,3	1 705,2	2 584,2
Oleje celkem	163 416,6	348 795,9	362 176,9	453 146,2	582 767,3	509 629,7

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Řepkový	250 147,9	324 853,4	368 738,3	426 360,2	549 554,9	186 781,3
Slunečnicový ²⁾	10 015,8	21 139,8	46 968,8	44 319,7	53 103,0	18 564,0
Sójový	1 249,3	208,9	2 115,4	373,0	153,4	8,1
Palmový	228,8	372,5	373,6	411,2	816,4	371,3
Kokosový	124,3	154,4	202,2	283,0	333,8	108,6
Lněný	27,4	5,3	7,6	9,2	20,2	5,2
Olivový ³⁾	529,6	500,0	1 281,4	901,9	1 138,8	339,0
Ostatní ⁴⁾	431,1	2 813,6	2 501,1	2 766,9	1 344,6	1 855,2
Oleje celkem	262 754,2	347 234,3	422 188,4	475 425,1	606 465,1	208 032,7

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2016

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz a vývoz margarínů v t, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Dovoz	47 406	49 254	49 583	43 159	46 016	39 150
Vývoz	2 151	3 301	3 084	3 594	2 672	1 598

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od ledna do listopadu

Dovoz a vývoz margarínů v t, za marketingový rok

Marketingový rok	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Dovoz	47 822	48 387	47 172	42 562	43 139	21 004
Vývoz	2 964	2 511	3 846	3 172	2 077	750

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od července do listopadu 2016

Zahraníční obchod s extrahovanými šroty a pokrutinami**Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za kalendářní rok**

Pokrutiny a extrahované šroty	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Sójové	454 372	418 983	394 154	367 229	407 404	328 684
Řepkové	28 232	36 992	49 101	48 355	70 572	60 657
Slunečnicové	13 780	17 027	17 382	18 143	22 830	28 792
Lněné	192	150	216	213	170	137
Ostatní	7 745	3 334	3 522	6 755	3 060	2 911
Celkem	504 321	476 486	464 375	440 695	504 036	421 181

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sójové	449 218	390 114	372 986	404 952	388 317	147 575
Řepkové	38 851	40 965	48 763	62 954	68 902	24 757
Slunečnicové	18 928	15 297	19 455	19 600	29 740	11 015
Lněné	157	210	213	194	148	61
Ostatní	6 095	3 568	6 422	3 961	3 605	1 096
Celkem	513 249	450 154	447 839	491 661	490 712	184 504

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2016

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šroty	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Sójové	7 564	20 113	19 780	13 876	25 688	16 850
Řepkové	193 891	199 899	248 464	237 042	346 238	326 601
Slunečnicové	10 691	31 088	25 073	30 722	24 289	23 983
Lněné	-	-	-	-	-	-
Ostatní	14 044	3 671	4 374	15 929	6 079	1 451
Celkem	226 190	254 771	297 691	297 569	402 294	368 885

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 ¹⁾
Sójové	18 650	16 555	18 685	21 852	22 510	4 659
Řepkové	190 877	220 824	251 239	278 168	365 860	148 724
Slunečnicové	25 950	20 705	32 616	24 095	26 090	10 596
Lněné	-	-	-	-	-	-
Ostatní	10 201	3 929	5 479	16 600	3 111	545
Celkem	245 678	262 013	308 019	340 715	417 571	164 524

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2016

NEPOTRAVINÁŘSKÉ UŽITÍ OLEJNIN

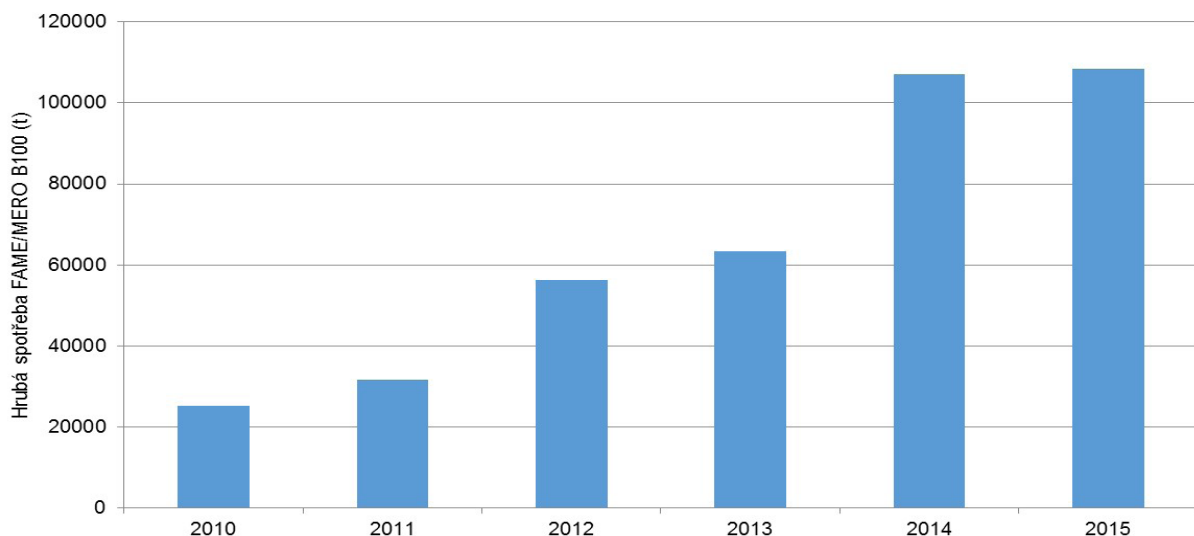
V období 2015/2016 cena ropy v podstatné míře určovala prodejní možnosti bionafty a směsných paliv na její bázi, a to nejen v Evropské unii, ale i na celém světě. V uplynulých dvou letech byl zaznamenán pozoruhodný vývoj, kdy cena z úrovně 100 – 130 dolarů za barel (159 litrů) v průběhu necelého jednoho roku poklesla na 30 – 40 USD/bbl.

Koncem dubna 2015 schválil Evropský parlament (EP) téměř tři roky bouřlivě diskutovanou revizi směrnic 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty (FQD) a 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (RED). Omezil se příspěvek biopaliv vyrobených z potravinářské a energetické biomasy pěstované na zemědělské půdě na maximálně 7 % energetického obsahu (e.o.). Revidovaná směrnice je členěna na konvenční. Vedle toho EP odhlasoval také i referenční hodnotu 0,5 % e.o. pro biopaliva vyrobená ze zbytků biomasy a obnovitelná paliva nebiologického původu používaná v odvětví dopravy. Ta se členěna na pokročilá. Následně EP a Rada EU na návrh Evropské komise (EK) přijaly 9. 9. 2015 směrnici 2015/1513, kterou se mění směrnice FQD a RED. Z hlediska dopadů této směrnice se nemění povinnosti postupného snižování emisí skleníkových plynů o 6 % a splnění 10 % e.o. podílu obnovitelných zdrojů energie v dopravě – OZE (udržitelných biopaliv, obnovitelných paliv nebiologického původu a obnovitelné elektřiny) na celkové spotřebě energie v dopravě do roku 2020.

Plnění snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v ČR započalo 1. 1. 2014 a zákonem stanovená hodnota do konce roku 2016 byla stanovena na 2 %, od roku 2017 na 3,5 % a od 1. 1. 2020 na 6 %. V Německu bylo plnění stejné povinnosti zahájeno 1. 1. 2015 ve výši 3,5 %, 4 % od 1. 1. 2017 a 6 % od 1. 1. 2020.

Výroba 167 646 t FAME/MEŘO v roce 2015 byla na úrovni 76 % roku 2014 a hrubá spotřeba FAME/MEŘO poklesla na 92 % téhož roku. Dovoz FAME/MEŘO se zvýšil oproti roku 2014 o 49 % a poprvé od roku 2001 převýšil dovoz FAME/MEŘO domácí výrobu, a to o 8 193 t. Vývoz MEŘO 67 623 t byl o 92 % vyšší než v roce 2014. Oproti roku 2014 se zvýšila hrubá spotřeba FAME/MEŘO B100 ve 100% koncentraci pro pohon vznětových motorů o 1 368 t v roce 2015, tj. o cca 1,3 % a dosáhla 108 480 t, což představuje cca 39 % hrubé spotřeby FAME/MEŘO v témže roce. U směsné motorové nafty SMN B30 došlo k poklesu hrubé spotřeby na 86 % ve srovnání s rokem předcházejícím. Z údajů o jmenovitých výrobních kapacitách FAME/MEŘO a výše skutečné produkce ČR plyne, že jejich průměrné využití v roce 2015 dosáhlo cca 41 %. Pro výrobu MEŘO se v ČR v roce 2015 spotřebovalo 427 497 t řepkového semene, což při průměrném výnosu 3,43 t/ha představuje plochu 124 635 ha, resp. 34 % celkové sklizňové plochy řepky olejky v roce 2015.

Hrubá spotřeba paliva FAME/MEŘO B100 ve 100% koncentraci v ČR v období 2010 – 2015



Zdroj: GŘ cel, MPO, SVB&VÚZT, v.v.i.

Jak je patrné z uvedené tabulky předpokládané spotřeby paliv, bude se v průběhu let 2017–2019 předpokládaná hrubá spotřeba MEŘO pohybovat okolo 340 tis. tun, což je o cca 23 % více než v roce 2015 (277 tis. tun) a v roce 2020 je předpoklad spotřeby cca 412 tis. tun. V období 2017–2019 se předpokládá pouze použití konvenčního bioethanolu a MEŘO.

Předpokládaná spotřeba motorových benzínů, motorové nafty, LPG, CNG/LNG, H₂ a elektrické energie a z nich vyplývající potřeby složek OZE pro zajištění cílů náhrady OZE a snížení emisí skleníkových plynů (GHG) v dopravě.

	Jednotka	2017	2018	2019	2020
Motorové benziny	kt	1 580	1 560	1 540	1 520
Motorová nafta	kt	4 720	4 705	4 690	4 675
LPG	kt	102	105	108	111
CNG/LNG	mil. m ³	72	86	101	115
H ₂	mil. m ³	-	-	0,5	1,0
Elektrická energie	GWh	84	95	105	114
Bioethanol konvenční	kt	80	79	78	123
Bioethanol pokročilý	kt	-	-	-	31
ETBE z konvenčního bioethanolu	kt	7	7	7	6
MEŘO	kt	337	343	342	412
FAME – odpadní rostl. oleje a živočišné tuky	kt	-	-	-	37
HVO	kt	2	2	2	20
HEFA	kt	-	-	-	20
Náhrada OZE v dopravě	% e.o.	6,2	6,3	6,3	10,5
Náhrada OZE konvenční	%	5,4	5,7	6,3	7,0
Náhrada OZE pokročilá	%	-	-	-	0,6
Snížení emisí GHG v dopravě	%	3,7	3,8	3,9	6,1

Zdroj: MPO – Analýza zajištění splnitelnosti 10% e.o. cíle OZE v dopravě v roce 2020, varianta NAP OZE:VIx (minimalistický scénář), červen 2016

Spotřeba MEŘO v množství 330 – 340 tis. t/rok do roku 2019 je v reálných možnostech výroby v ČR. Větší spotřeba vysokoprocentních paliv SMN B30 a B100 si ovšem v roce 2020 vyžádá meziroční skokový nárůst spotřeby MEŘO o cca 70 tis. t na cca 415 tis. t. Toto množství se již blíží maximální současné kapacitě výroby MEŘO v ČR. V období 2017 – 2019 by byla zajištěna úspora emisí skleníkových plynů ve výši 3,5 %, dosažená se spotřebou nízkoprocentních pohonných hmot E5 a B7 v kombinaci s minimální spotřebou vysokoprocentních směsí E85, SMN B30 a B100 a s využitím konvenčních biokomponent. V roce 2020 by bylo dosaženo snížení emisí GHG ve výši 6 % díky použití pokročilých biopaliv a nárůstem spotřeby paliv SMN B30 a B100. V období 2017 – 2019 se bude náhrada OZE pohybovat okolo hodnoty 6,5 % e.o. V roce 2020 bude s malou rezervou dosaženo splnění náhrady OZE ve výši 10 % e.o., přičemž v důsledku přimíchávání pokročilého bioethanolu, FAME a HEFA z odpadních rostlinných olejů a živočišných tuků podíl konvenčních OZE nepřekročí hodnotu 7 %.

Domácí produkce, dovoz, vývoz a hrubá spotřeba FAME v ČR v roce 2015 v t

Měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Součet
Domácí produkce	18 503	17 659	14 295	13 787	13 948	11 123	12 190	14 267	11 890	14 949	12 659	12 376	167 646
Dovoz	6 890	7 361	13 522	17 715	19 223	16 435	19 433	15 029	15 910	16 023	12 197	16 102	175 839
Vývoz	9 574	10 807	6 827	4 399	3 051	2 889	5 254	4 419	6 432	4 423	4 917	4 631	67 623
Hrubá spotřeba	14 647	16 498	22 428	27 087	29 623	23 925	28 131	23 051	22 875	25 308	20 557	23 140	277 268

Pramen: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Domácí produkce, dovoz, vývoz a hrubá spotřeba FAME v ČR v t

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹⁾
Domácí produkce	210 092	172 729	181 694	219 316	167 646	74 048
Dovoz	54 294	78 314	85 551	118 278	175 839	74 986
Vývoz	16 796	6 703	43 216	35 221	67 623	20 187
Hrubá spotřeba	245 216	242 267	228 084	300 413	277 268	130 485

Pramen: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Poznámka: ¹⁾ od ledna do června 2016



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-360-5

Praha 2016